

**UCHWAŁA NR IV/42/2019
RADY MIEJSKIEJ W SOŚNICOWICACH**

z dnia 20 lutego 2019 r.

w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sośnicowice na lata 2019-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 994 z późn. zm.), w związku z art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn. zm.), Rada Miejska w Sośnicowicach uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sośnicowice na lata 2019-2027, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Sośnicowic.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Sośnicowicach

Regina Bargiel

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY SOŚNICOWICE
NA LATA 2019-2027**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	14
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	14
2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	15
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE	15
4. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	19
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	25
6. KULTURA, SPORT I REKREACJA	27
7. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	29
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	35
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	41
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	41
11. POMOC SPOŁECZNA	43
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	56
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ...	58
14. ANALIZA SWOT	73
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	77
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	78
IV. PROGRAMY I PROJEKTY	84
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	85
SPIS TABEL I WYKRESÓW	90

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sośnicowicach. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia została przygotowana na lata 2019-2027. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem

działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Transport i komunikacja; Sytuacja demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Gospodarka i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Kultura, sport i rekreacja; Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przestępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sośnicowice na lata 2019-2027 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,

- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sośnicowice na lata 2019-2027 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Gliwickim na lata 2007-2020,
- Strategia Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie

większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo*, *Konkurencyjna gospodarka*, *Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia opartego na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorządy województw programów dwu funduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk

sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 13 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowej 7. Regionalny rynek pracy, 9. Włączenie społeczne i 10. Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna.

Priorytety inwestycyjne wyznaczone w ramach osi priorytetowej 7. zakładają zapewnienie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, a także wspieranie samozatrudnienia i rozwijanie przedsiębiorczości, w tym tworzenie innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, oraz przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

Priorytety inwestycyjne sformułowane w ramach osi priorytetowej 9. skupiają się z kolei na aktywnym włączeniu, tj. zwiększeniu zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluceniem społecznym, ułatwianiu dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych, a także wspieraniu przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Priorytety inwestycyjne wyznaczone w ramach osi priorytetowej 10. zakładają wspieranie inwestycji w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie

społeczności lokalnych, a także wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 jest dokumentem, który określa cele polityki społecznej prowadzonej w regionie. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, wyznaczono obszary priorytetowe dla polityki społecznej obejmujące: 1. Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji, 2. Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej, 3. Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej, 4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych, 5. Przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych, 6. Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej. 7. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej, 8. Bezpieczeństwo publiczne.

Sformułowane w dokumencie cel główny (misja) i cele strategiczne zakładają „Poprawę warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego” poprzez: wzmocnienie polityki prorodzinnej, wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych, wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych, wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Gliwickim na lata 2007-2020 jest dokumentem, w którym na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w powiecie oraz identyfikacji mocnych i słabych jego stron w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wyznaczono 3 cele generalne (1. Niepełnosprawni i starsi w powiecie gliwickim, 2. Rodziny i dzieci powiatu gliwickiego w trudnej sytuacji życiowej, 3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi) oraz cele strategiczne i kierunki działań.

Cele strategiczne zakładają: utworzenie i prowadzenie ośrodka wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz warsztatów terapii zajęciowej, likwidowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej, prowadzenie terapii rodzin, w tym rodzin z osobą niepełnosprawną, utworzenie i prowadzenie „Centrum wolontariatu”, poszerzenie w miastach i gminach powiatu zakresu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób przewlekle psychicznie chorych, tworzenie nowych

miejsz pracy dla niepełnosprawnych mieszkańców powiatu oraz standaryzację w domach pomocy społecznej powiatu.

Podkreślono również potrzebę: utworzenia i prowadzenia powiatowego ośrodka interwencji kryzysowej, utworzenia w miastach i gminach powiatu mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych oraz niektórych typów placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz osób przewlekłe psychicznie chorych, pozyskiwania mieszkań socjalnych dla najuboższych mieszkańców powiatu, zwłaszcza dla rodzin wielodzietnych, osób samotnie wychowujących dzieci oraz osób niepełnosprawnych, rozbudowy placówek opiekuńczo-wychowawczych dziennego pobytu, propagowania idei pozyskiwania rodzin zastępczych, utworzenia i prowadzenia banku żywności oraz prowadzenia edukacji publicznej w zakresie problematyki alkoholowej.

Zwrócono także uwagę na konieczność: organizowania spotkań, sympozjów i konferencji dla organizacji pozarządowych zajmujących się problemami społecznymi, nawiązania ścisłej współpracy z tymi organizacjami oraz zlecania im do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025 jest podstawowym dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki rozwoju gminy. W oparciu o diagnozę społeczno-gospodarczą gminy, wnioski z konsultacji społecznych, identyfikację najważniejszych problemów występujących na terenie gminy oraz analizę jej mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją, sformułowano w nim wizję i misję gminy, oraz wyznaczono obszary i cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań.

Do kierunków działań istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono: integrację działań z zakresu polityki społecznej na terenie gminy, prywatyzację ochrony zdrowia oraz rozszerzenie działalności i podniesienie jakości oferowanych usług, wprowadzenie innowacji w ochronie zdrowia, poprawę dostępności usług medycznych, wspieranie i promocję badań profilaktycznych, rozwijanie ochrony zdrowia w placówkach edukacyjnych, promowanie, kształtowanie i pobudzanie świadomości społecznej w zakresie zdrowia, modernizację i rozbudowę infrastruktury oświatowej oraz rozwój wyposażenia placówek oświatowych, tworzenie i realizację programów zajęć wyrównawczych i pozalekcyjnych w szkołach, tworzenie warunków do powstawania lokalnych inicjatyw edukacyjnych podnoszących kwalifikacje lokalnej społeczności, wspieranie prywatnych

inicjatyw tworzenia punktów żłobkowych oraz przygotowanie do profilowanego szkolnictwa zawodowego, rozbudowę i modernizację infrastruktury kultury, organizację imprez kulturalnych propagujących kulturę i tradycję wsi oraz dodatkowych zajęć i kół zainteresowań w dziedzinie kultury, w tym kultury poza tradycją wsi i kultury wysokiej.

Zwrócono również uwagę na potrzebę utworzenia Strefy Aktywności Gospodarczej – strefy obejmującej kompleksowo uzbrojony teren inwestycyjny przeznaczony do zainwestowania (kupno lub dzierżawa) przez potencjalnych inwestorów, również z sektora pozarolniczego, wsparcia rozwoju specjalizacji, wielofunkcyjności i konkurencyjności gospodarstw rolnych, kreowania i promocji produktów rolnych markowych i ekologicznych, promowania pozarolniczych form działalności gospodarczej (agroturystyka, produkcja odnawialnych źródeł energii, itd.), wsparcia wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno-spożywczych (np. produktów wytwarzanych metodami ekologicznymi czy tradycyjnymi – z lokalnych surowców i zasobów) oraz implementacji i upowszechniania innowacyjnych rozwiązań w sektorze rolno-spożywczym.

Za ważne uznano również aktywizowanie mieszkańców gminy w zakresie dbałości o przestrzeń publiczną, w szczególności w obrębie własnego sąsiedztwa, wspieranie tworzenia „małych osiedli”, zachowujących i tworzących nowe obszary zieleni miejskiej, inicjowanie i promowanie przedsięwzięć, imprez, aktywności w obrębie przestrzeni publicznych, promowanie partnerstwa publiczno-prywatnego i publiczno-społecznego dla tworzenia i poprawy jakości przestrzeni publicznych, promowanie i tworzenie warunków do jednorodzinnego ekologicznego budownictwa pasywnego, podejmowanie współpracy, wspieranie (instytucjonalne, organizacyjne, merytoryczne, finansowe itd.) i inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych i instytucji obywatelskich oraz wzmacnianie procesów integracji, współpracę międzysektorową, w tym m.in. zlecanie podmiotom niepublicznym realizacji zadań publicznych, współpracę międzygminną – wspólne projekty w nowej perspektywie finansowej oraz rozwijanie inicjatyw klastrowych i innych obszarów rozwoju.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Sośnicowice jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie gliwickim. Graniczy z miastem Gliwice oraz z gminami: Pilchowice, Rudziniec w powiecie gliwickim, Bierawa w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim a także Kuźnia Raciborska w powiecie raciborskim. W gminie funkcjonuje język niemiecki jako język pomocniczy, a od 2013 roku obowiązuje podwójne nazewnictwo dla wybranych miejscowości.

Gmina zajmuje powierzchnię 116,24 km², co stanowi 17,52% powierzchni powiatu. W jej skład wchodzi miasto Sośnicowice (dodatkowa nazwa w j. niem. Kieferstädtel) oraz sołectwa: Bargłówka, Kozłów (dodatkowa nazwa w j. niem. Kozlow), Łany Wielkie (dodatkowa nazwa w j. niem. Lona-Lany), Sierakowice (dodatkowa nazwa w j. niem. Schierakowitz), Rachowice (dodatkowa nazwa w j. niem. Rachowitz), Smolnica (dodatkowa nazwa w j. niem. Smolnitz), Trachy (dodatkowa nazwa w j. niem. Althammer) i Tworóg Mały.

Gmina Sośnicowice leży na Wyżynie Katowickiej w międzyrzeczu Kłodnicy i Bierawki; historycznie – na Górnym Śląsku. Jej tereny obejmują rozległe kompleksy Lasów Raciborskich na pograniczu Niziny i Wyżyny Śląskiej. Południowa część gminy obejmuje fragment Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich i jego otulinę. W północno-wschodniej części gminy, na granicy z Gliwicami położony jest rezerwat przyrody Las Dąbrowa i jego otulina.

Historię gminy dokumentują zachowane zabytki, wiele o wybitnych wartościach historycznych, kulturowych i przyrodniczych. Wśród nich m.in. objęty ochroną prawną układ urbanistyczny centrum miasta, kościół parafialny pw. Św. Jakuba w Sośnicowicach, pałac późnobarokowy w Sośnicowicach, kościół pw. Św. Bartłomieja w Smolnicy, kościół parafialny pw. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Sierakowicach, dom mieszkalny dworski w Sierakowicach, kościół parafialny pw. Św. Mikołaja w Kozłowie, kuźnia miedzi w Kozłowie oraz grodziska średniowieczne w Kozłowie i Łanach Wielkich.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Gminę Sośnicowice charakteryzuje korzystny zewnętrzny układ komunikacyjny. Przez jej obszar przebiegają 3 drogi wojewódzkie: nr 408 relacji Gliwice – Sośnicowice – Sierakowice – Kędzierzyn-Koźle, nr 919 relacji Sośnicowice – Trachy – Bargłówka – Rudy Wielkie oraz nr 921 relacji Pilchowice – Bargłówka – Kuźnia Raciborska. Teren gminy przecina też autostrada A4 (z Miejscami Obsługi Pasażerów w Kozłowie i Rachowicach) oraz położonym w pobliżu gminy węzłem Ostropa.

System komunikacyjny gminy uzupełniają sieci dróg powiatowych oraz dróg gminnych (te ostatnie o łącznej długości blisko 95 km, w tym 45 km utwardzonych).

Sośnicowice położone są w odległości ok. 15 km od Gliwic, 45 od Katowic, 75 km od Opola, natomiast od przejścia granicznego z Republiką Czeską dzieli gminę ok. 50 km.

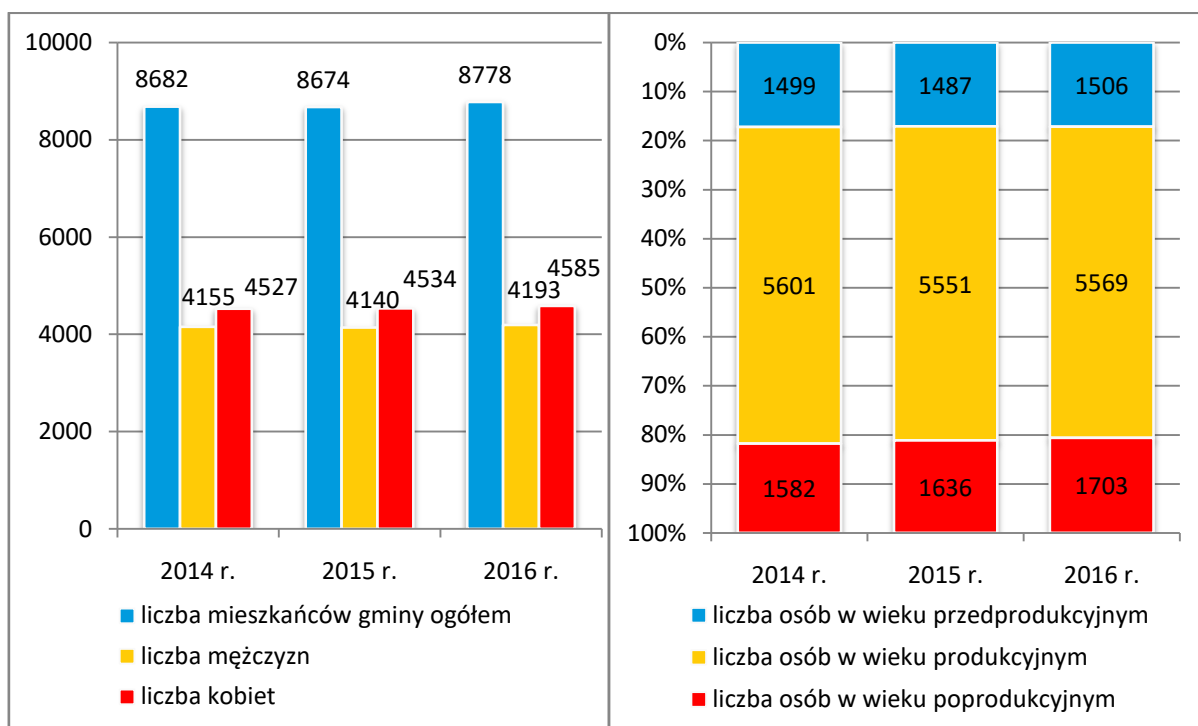
Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczy Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sośnicowicach oraz Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego w Katowicach. Ocenia się, że mieszkańcy wszystkich miejscowości w gminie mają dogodny dostęp do transportu publicznego.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba ludności gminy Sośnicowice była na zbliżonym poziomie (8.682 w 2014 r., 8.674 w 2015 r., 8.778 w 2016 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety (4.527 w 2014 r., 4.534 w 2015 r., 4.585 w 2016 r.).

W analizowanym okresie nieznacznym wahaniom ulegała liczba dzieci i młodzieży, liczba osób w wieku produkcyjnym, po spadku w 2015 roku, w kolejnym roku wzrosła, natomiast liczba osób starszych systematycznie rosła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

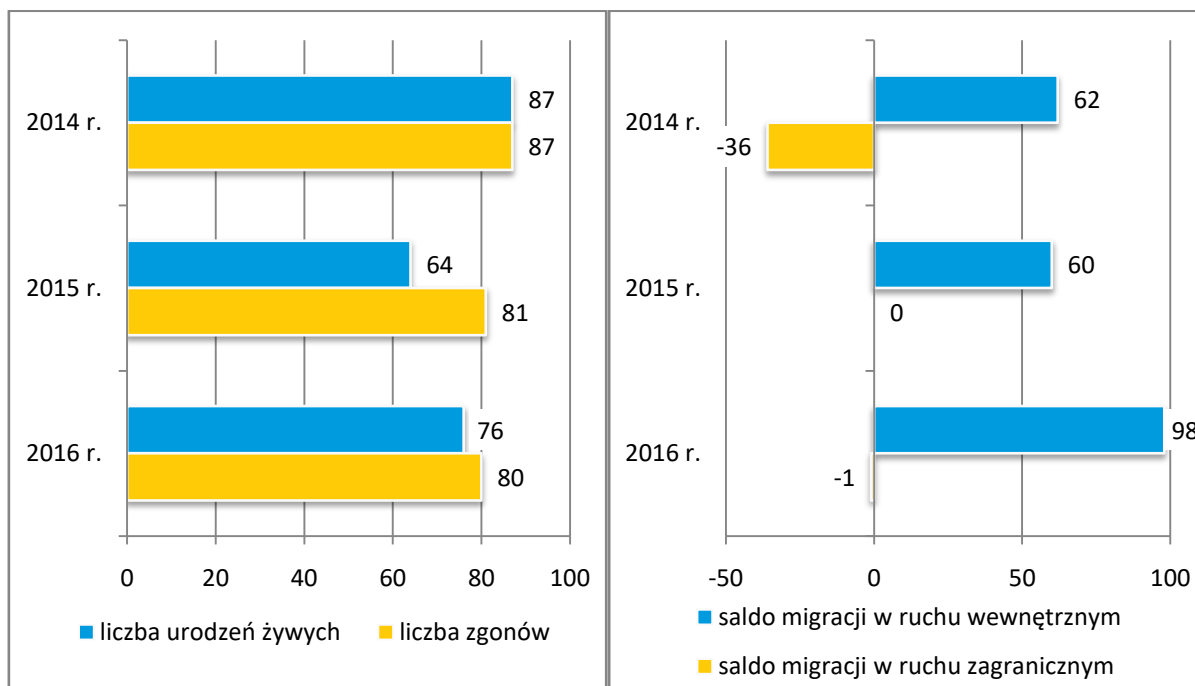
Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2014-2016

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

O ile w 2014 roku liczba urodzeń żywych w gminie była taka sama, jak liczba zgonów, o tyle w latach 2015-2016, za sprawą mniejszej liczby urodzeń żywych, przyrost naturalny był niekorzystny (-17 w 2015 r., -4 w 2016 r.). Jednocześnie saldo migracji, odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym, było dodatnie (+26 w 2014 r., +60 w 2015 r., +97 w 2016 r.).

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego oraz salda migracji ludności gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2014-2016

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

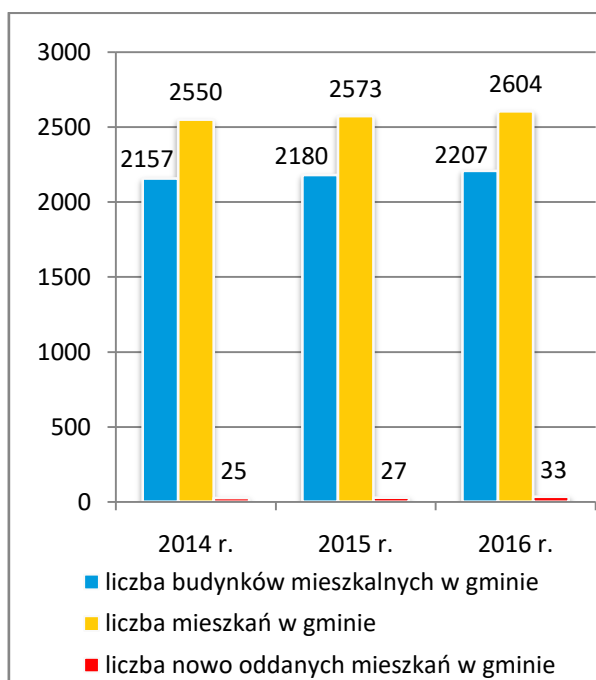
Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Pomimo utrzymującej się na podobnym poziomie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, uwagę zwraca mniejszy ich udział w populacji gminy niż osób starszych, których liczba systematycznie rośnie. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co w niedługiej perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba mieszkań w gminie zwiększała się z roku na rok (z 2.550 w 2014 r. do 2.604 w 2016 r.), podobnie jak liczba nowo oddanych mieszkań (25 w 2014 r., 27 w 2015 r., 33 w 2016 r.). Wśród nowo oddanych mieszkań nie było mieszkań poszerzających zasoby gminy.

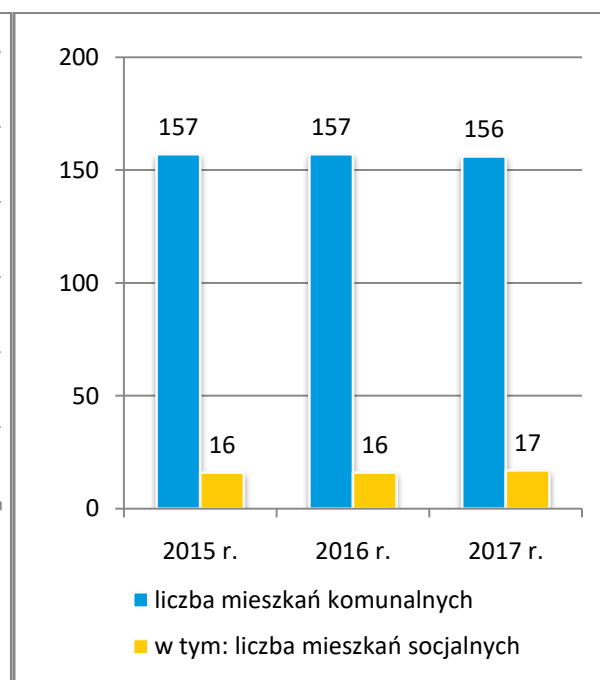
Z danych Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach wynika, że w latach 2015-2017 liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach gminy była zbliżona (po 157 w latach 2015-2016 i 156 w 2017 r.), podobnie jak liczba mieszkań socjalnych (16 w latach 2015-2016 i 17 w 2017 r.). W 2017 roku liczba wniosków złożonych o przydział mieszkania komunalnego z zasobów gminy znacznie wzrosła w stosunku do lat 2015-2016 (10 w 2015 r., 8 w 2016 r. i 20 w 2017 r.). Jednocześnie na mieszkanie socjalne oczekiwało 8 osób w 2015 roku, 5 osób w 2016 roku i 10 osób w 2017 roku, nie wydano natomiast żadnego wyroku eksmisyjnego bez wskazania lokalu socjalnego.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016

Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2015-2017

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miejski w Sośnicowicach.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2016 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 98,2% mieszkań, ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 96,2% i 94,6% mieszkań, a z centralnego ogrzewania korzystało 83% mieszkań. Jedynie 3,2% mieszkań miało dostęp do gazu sieciowego.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy.

W analizowanym okresie w gminie wypłacano również dodatki energetyczne. Ta forma pomocy udzielana jest osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy oraz które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

Dane szczegółowe na temat dodatków mieszkaniowych i energetycznych przyznanych w gminie przedstawia poniższa tabela.

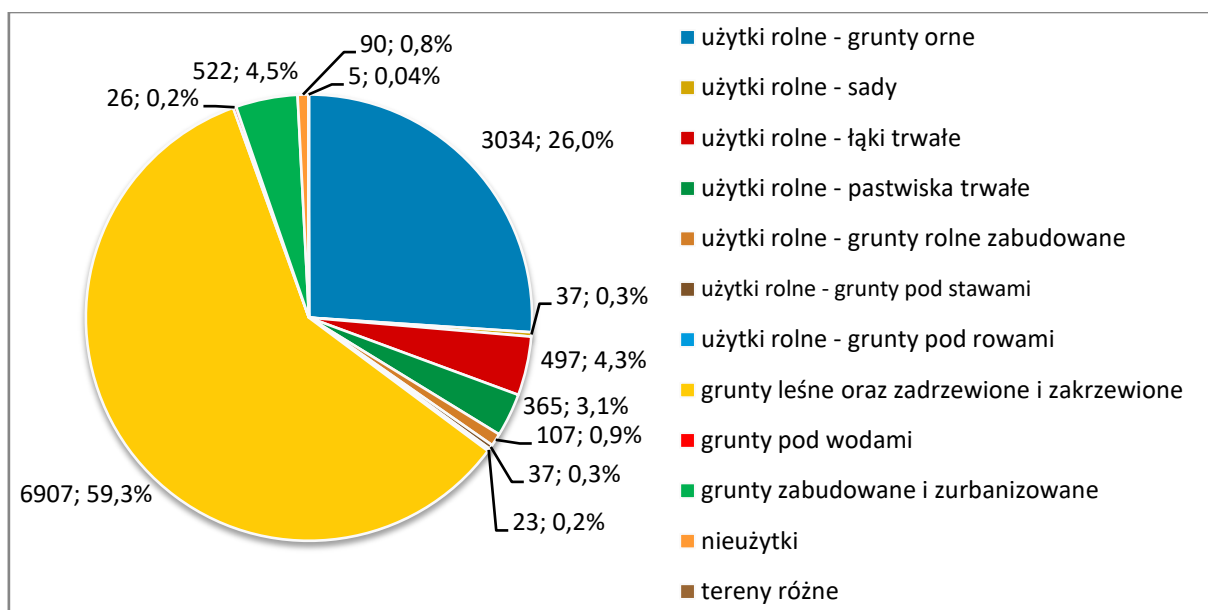
Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	80	78	74
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	80	82	78
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	88.892	88.718	91.977
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	313	327	306
liczba przyznanych dodatków energetycznych	313	327	306
wartość przyznanych dodatków energetycznych (w zł)	5.264	5.431	4.910

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

4. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

W strukturze użytkowania gruntów w gminie Sośnicowice dominują lasy (59,3%). Użytki rolne zajmują 35,2% powierzchni gminy, w tym grunty orne – 26%, a łąki i pastwiska – 7,4%. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

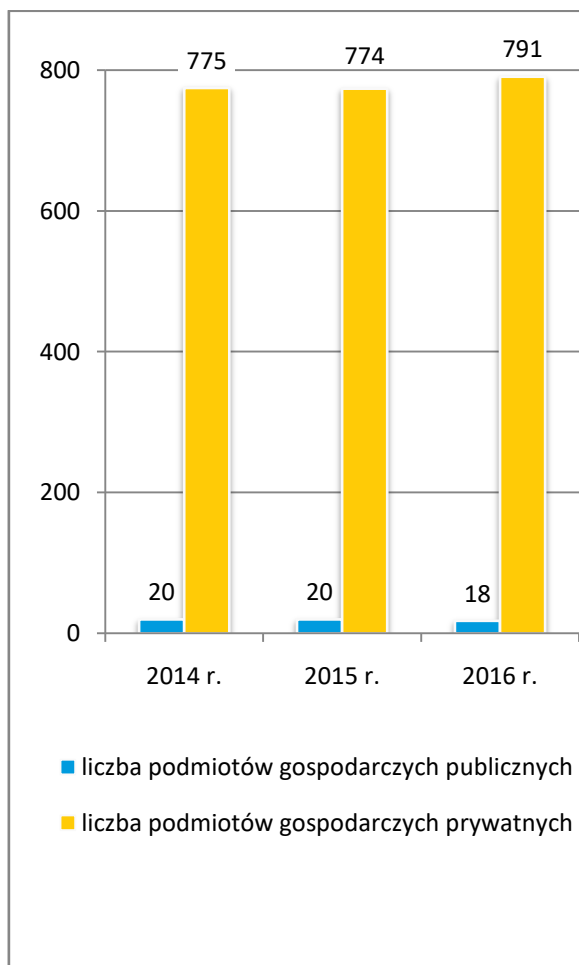
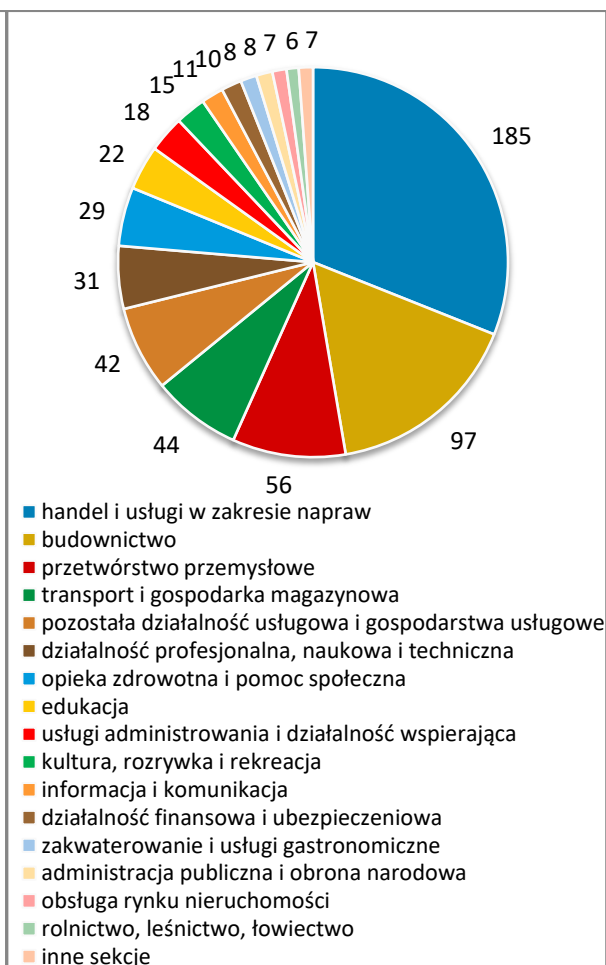
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w gminie funkcjonowało 680 gospodarstw rolnych, w tym 474 gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą. Wśród gospodarstw rolnych było 217 gospodarstw małych o powierzchni do 1 ha, 161 gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha, 55 gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha, 14 gospodarstw o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 27 gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej.

W strukturze upraw dominowały zboża (uprawą zbóż zajmowały się 204 gospodarstwa rolne spośród 233 trudniących się uprawą) i ziemniaki (89). W gminie uprawiano także warzywa gruntowe (25 gospodarstw), rzepak i rzepik (16), prowadzono uprawy przemysłowe (16). Podstawowy kierunek produkcji zwierzęcej stanowił z kolei chów bydła (zajmowały się nim 64 gospodarstwa spośród 306 utrzymujących zwierzęta gospodarskie) i trzody chlewnej (60). Prowadzono także chów koni (32), a w większości gospodarstw (287) hodowano drób.

W latach 2014-2016 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie stale zwiększała się (z 795 w 2014 r. do 814 w 2016 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (775 w 2014 r., 774 w 2015 r., 791 w 2016 r.).

W 2016 roku dominującymi rodzajami działalności gospodarczej prowadzonej w gminie były: handel i usługi w zakresie napraw (183 podmioty), przetwórstwo przemysłowe (95) i budownictwo (94). Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2014-2016**Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku**

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Do największych pracodawców na terenie gminy należą: Zakład Elektro-Instalacyjno-Mechaniczny Joachim Jaskolla w Sośnicowicach, Zakład Elektro-Instalacyjno-Mechaniczny Tom-Tech Tomasz Joniec w Sośnicowicach, LEIER Polska S.A. Zakład w Sierakowicach, Foltrans Center Sp. z o.o. w Sośnicowicach, producent domów szkieletowych Krystian i Paweł Wojtkę Spółka jawna w Sośnicowicach – Trachach, FUH Natezja Spółka jawna w Trachach – świadcząca usługi ogrodnicze i porządkowe, PUTZ Recykling w Trachach, Gospodarstwo Rolne Bożena Butor-Fleszar w Łanach Wielkich oraz sprzedawca części zamiennych do ciągników i maszyn rolniczych firma „Trakor” w Sośnicowicach.

Na terenie gminy funkcjonuje Aktywna Strefa Gospodarcza dla małych i średnich przedsiębiorstw, cechująca się bardzo dobrą lokalizacją i oferująca inwestorom rozległy teren usług wielofunkcyjnych.

W gminie Sośnicowice występują udokumentowane złoża surowców mineralnych. Są to: węgiel kamienny, kruszywa naturalne, piaski i surowce ilaste.

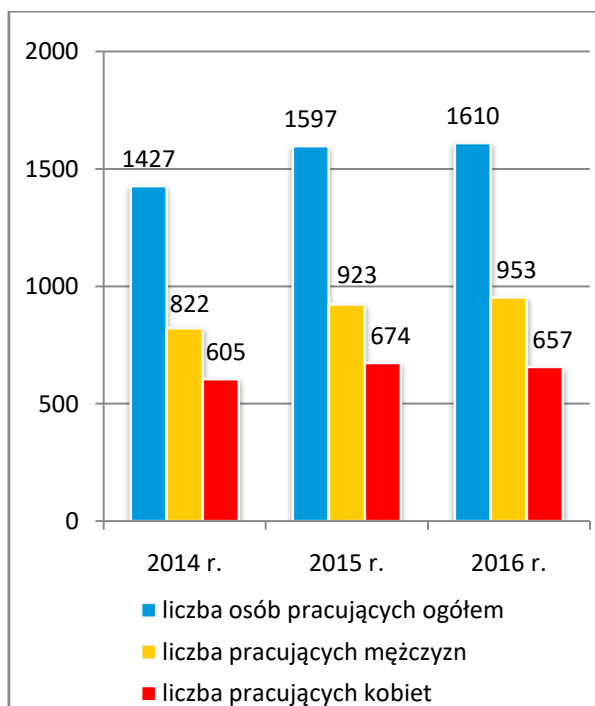
Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Sośnicowice stale zwiększała się (z 1.427 w 2014 r. do 1.610 w 2016 r.).

Liczba miejsc pracy na terenie gminy jest niewystarczająca. Szacuje się, że znaczny odsetek pracujących mieszkańców posiada zatrudnienie poza jej terenem, głównie w rejonie Gliwickiej Strefy Ekonomicznej, ale też za granicą.

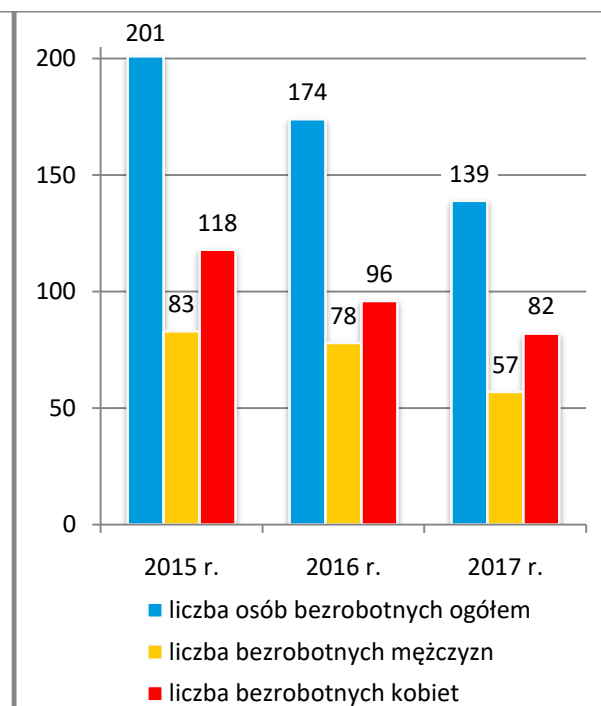
Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach wynika, że w latach 2015-2017 liczba osób bezrobotnych w gminie Sośnicowice systematycznie zmniejszała się (z 201 w 2015 r. do 139 w 2017 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (118 w 2015 r., 96 w 2016 r., 82 w 2017 r.).

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*

Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2015-2017

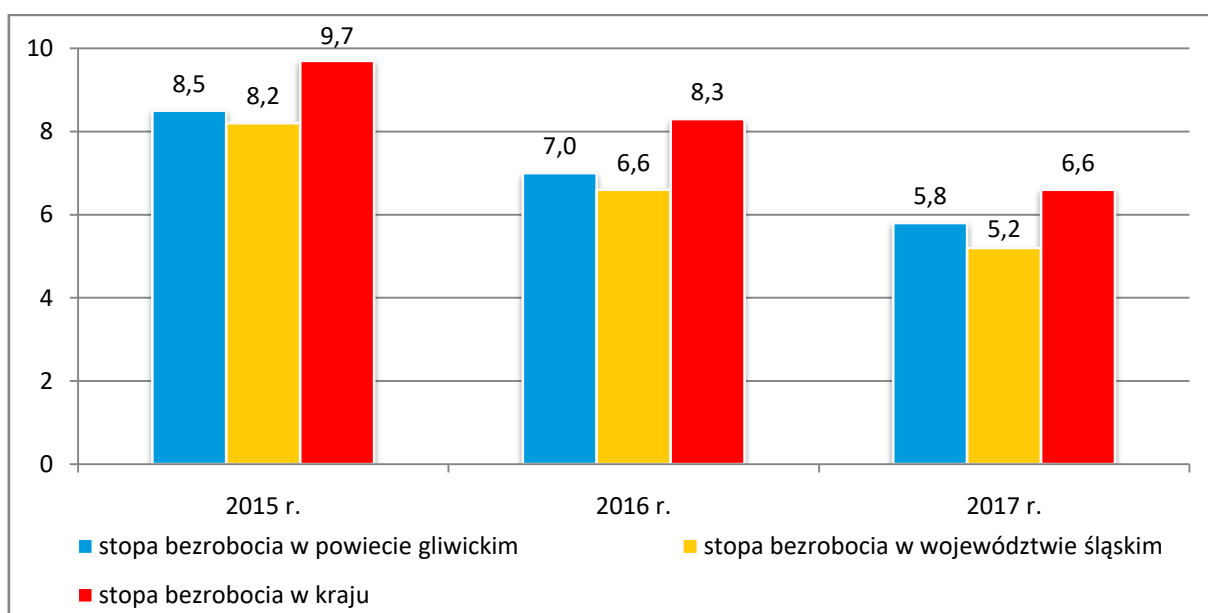
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2015-2017 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. W 2015 roku wyniósł on 4%, rok później osiągnął poziom 3,4%, a w 2017 roku spadł do 2,7%.

W latach 2015-2017 stopa bezrobocia w powiecie gliwickim była wyższa niż w województwie śląskim, lecz niższa niż w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie gliwickim, w województwie śląskim i w kraju w latach 2015-2017 (w %)

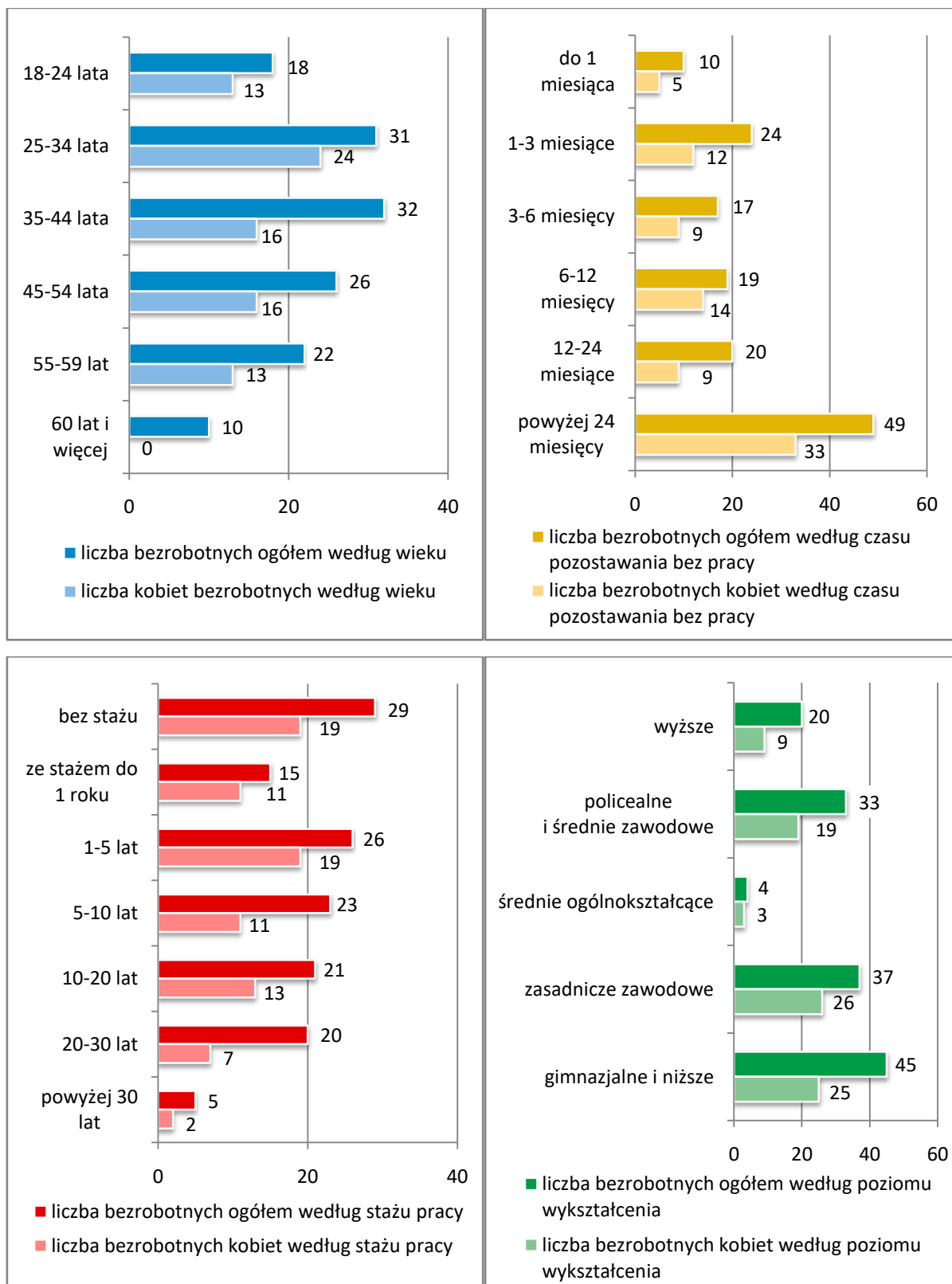

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2017 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 35-44 lata (32 osoby, w tym 16 kobiet) i 25-34 lata (31 osób, w tym 24 kobiety), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 24 miesięcy (49 osób, w tym 33 kobiety), osoby bez stażu pracy (29 osób, w tym 19 kobiet) oraz ze stażem pracy od roku do 5 lat (26 osób, w tym 19 kobiet), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (45 osób, w tym 25 kobiet) oraz zasadniczym zawodowym (37 osób, w tym 26 kobiet).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach.

Analizując sytuację gospodarczą w gminie należy podkreślić korzystne położenie gminy oraz już podjęte działania zmierzające do pozyskania inwestorów zewnętrznych (Aktywna Strefa Gospodarcza). Z uwagi na walory przyrodnicze gmina stanowi atrakcyjne miejsce zamieszkania i wypoczynku dla osób z pobliskich dużych miast, przez co ma szansę na rozwój mieszkalnictwa, usług bytowych i turystycznych. W tym aspekcie korzystne byłoby pobudzanie kreatywności mieszkańców oraz wspieranie przedsiębiorczości w oparciu o istniejące obszary potencjalnego rozwoju.

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na potrzebę zwiększania kompetencji i kwalifikacji osób bezrobotnych, tak aby skuteczniej i trafniej odpowiadały na zapotrzebowanie regionalnego rynku pracy. Bardzo ważne jest wsparcie ludzi młodych, umożliwienie im podjęcia pierwszej pracy i zdobycia doświadczenia zawodowego, a także pozostałych osób bezrobotnych, którym należy zapewnić dostęp do szkoleń pozwalających na zmianę i podniesienie kwalifikacji zawodowych.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W Gminie Sośnicowice znajdują się 4 szkoły podstawowe, w tym 1 prowadząca wygaszane oddziały gimnazjum (Szkoła Podstawowa im. J. Rogera w Sośnicowicach), oraz 5 przedszkoli publicznych. Młodzież z gminy kontynuuje naukę w szkołach ponadpodstawowych w Gliwicach, gdzie znajdują się szkoły zawodowe, technika i licea. W gminie nie ma żłobka.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Szkoła Podstawowa im. J. Rogera w Sośnicowicach	ul. Gliwicka 21, 44-153 Sośnicowice
2.	Szkoła Podstawowa w Bargłównie	ul. Raciborska 67, 44-153 Bargłówek
3.	Szkoła Podstawowa w Kozłowie	ul. Marcina 33, 44-153 Kozłów
4.	Szkoła Podstawowa w Sierakowicach	ul. Wiejska 1, 44-156 Sierakowice
5.	Gminne Przedszkole w Sierakowicach	ul. Wiejska 1, 44-156 Sierakowice
6.	Gminne Przedszkole w Bargłównie	ul. Przedszkolna 5, 44-153 Bargłówek
7.	Gminne Przedszkole w Kozłowie	ul. Marcina 33, 44-153 Kozłów
8.	Gminne Przedszkole w Smolnicy	ul. Szkolna 1, 44-153 Smolnica
9.	Miejskie Przedszkole w Sośnicowicach	ul. Szprynek 3, 44-153 Sośnicowice
	w tym: Oddział zamiejscowy w Trachach	ul. Raciborska 31, 44-153 Trachy
	Oddział zamiejscowy w Łanach Wielkich	ul. Wiejska 9, 44-153 Łany Wielkie

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

W roku szkolnym 2017/2018 do przedszkoli uczęszczało łącznie 289 dzieci, w szkołach podstawowych naukę pobierało w sumie 676 uczniów. W placówkach oświatowych zatrudnionych było łącznie 141 nauczycieli, z czego 36 nauczycieli w przedszkolach.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego; do dyspozycji uczniów jest także stołówka, w której prowadzone jest dożywianie. Uczniowie w zależności od potrzeb objęci są opieką pedagoga, psychologa, logopedy i pielęgniarki, mogą również korzystać z porad doradcy zawodowego.

Jednocześnie istnieje potrzeba uzupełnienia zasobów placówek oświatowych w gminie, m.in. poprzez wyposażenie w nowoczesny sprzęt pracowni komputerowej, doposażenie pracowni fizycznej, chemicznej i biologicznej, zakup baterii diagnostycznych dla specjalistów zatrudnionych w szkole, zakup tablic interaktywnych i zestawów nagłaśniających.

Szkoły w gminie organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze.

Szkoły wykonują zadania profilaktyczne zawarte w programach wychowawczych i szkolnym programie wychowawczo-profilaktycznym. Prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. W szkołach prowadzona jest profilaktyka pozytywna ukierunkowana na umacnianiu poczucia własnej wartości, budowanie pozytywnego obrazu siebie oraz kształtowanie umiejętności nawiązywania i utrzymywania relacji o charakterze pozytywnym. Placówki oświatowe biorą udział w kampaniach profilaktycznych, np. Dzień Bezpiecznego Internetu, Zachowaj Trzeźwy Umysł, uczestniczą w akcjach charytatywnych (np. zbiórka darów dla schroniska), organizują warsztaty wychowawcze dla uczniów i rodziców (we współpracy z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej), prowadzą zajęcia przy wsparciu służb mundurowych (Straż Pożarna, Policja) oraz lekcje z pedagogiem i psychologiem.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych.

Wśród najważniejszych potrzeb niezbędnych do rozwoju placówek oświatowych w gminie wymienia się rozbudowę i modernizację infrastruktury szkolnej i przyszkolnej (świetlice, sale gimnastyczne, place zabaw), zapewnienie środka transportu do przewozu uczniów uczestniczących w konkursach i zawodach na terenie gminy i powiatu, zapewnienie miejsca do realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Ankietowani wskazali także na potrzebę nawiązania współpracy pedagogów szkolnych umożliwiającą wymianę doświadczeń i wspólne wypracowanie sposobów rozwiązywania sytuacji trudnych w szkole, a także zatrudnienie higienistki w przedszkolach i specjalistów do pracy w zakresie pomocy psychologicznej dla dzieci ze specjalnymi potrzebami.

6. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w gminie Sośnicowice jest Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Sośnicowicach. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do zadań placówki należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2016 roku księgozbiór biblioteczny liczył 21.036 woluminów, liczba czytelników wyniosła 1.345, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 15.629 woluminów. Placówka umożliwia czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet.

Obok podstawowej działalności Biblioteka aktywnie włącza się w organizację imprez okolicznościowych, konkursów i spotkań autorskich, prowadzi warsztaty i lekcje biblioteczne, promuje kulturę i czytelnictwo poprzez m.in. udział w Ogólnopolskim Tygodniu Bibliotek. Placówka zatrudnia 8 etatowych pracowników.

Na terenie gminy funkcjonuje Nasza Izba Tradycji – przechowująca i dokumentująca pamiątki przeszłości z terenu gminy Sośnicowice. Działalność kulturalną w gminie prowadzi także Koło Gospodyń Wiejskich w Smolnicy – jego członkinie zajmują się głównie pielęgnowaniem i popularyzowaniem tradycji regionalnych oraz aktywizowaniem lokalnej

społeczności. Bazę do prowadzenia działalności kulturalnej w gminie stanowią również świetlice wiejskie, które umożliwiają integrację mieszkańców i stwarzają możliwości dla zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Gmina Sośnicowice posiada różnorodny kalendarz imprez – kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych. Do najważniejszych imprez organizowanych w gminie należą Święto Miasta i Gminy Sośnicowice oraz Dożynki Gminne. W gminie obchodzone są także uroczystości patriotyczne i religijne.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Sośnicowicach	ul. Szprynek 1, 44-153 Sośnicowice

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Kompleks boisk sportowych Orlik 2012	ul. Raciborska, 44-153 Sośnicowice
2.	Pełnowymiarowe boisko trawiaste do piłki nożnej	ul. Kopanińska, 44-153 Bargłówka
3.	Pełnowymiarowe boisko trawiaste do piłki nożnej	ul. Młyńska, 44-153 Kozłów
4.	Pełnowymiarowe boisko trawiaste do piłki nożnej	ul. Łabędzka 39, 44-153 Łany Wielkie
5.	Pełnowymiarowe boisko trawiaste do piłki nożnej	ul. Wiejska 1, 44-156 Rachowice
6.	Pełnowymiarowe boisko trawiaste do piłki nożnej	ul. Wiejska 54, 44-156 Sierakowice
7.	Kompleks boisk do piłki ręcznej, siatkówki plażowej, koszykówki, korty do tenisa ziemnego	ul. Wiejska 44, 44-156 Sierakowice
8.	Boisko do piłki ręcznej ze sztuczną nawierzchnią	ul. Raciborska, 44-153 Bargłówka
9.	Boisko do piłki ręcznej ze sztuczną nawierzchnią	ul. Marcina, 44-153 Kozłów
10.	Boisko ze sztuczną nawierzchnią do piłki nożnej	ul. Raciborska, 44-153 Trachy
11.	Hala sportowa przy SP Sośnicowice	ul. Gimnazjalna 1, 44-153 Sośnicowice
12.	Sala sportowa przy SP Sierakowice	ul. Wiejska 1, 44-156 Sierakowice

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

Wśród najważniejszych inwestycji na rzecz rozwoju i popularyzacji sportu i rekreacji w gminie wymienić należy: budowę sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Sośnicowicach, zaplecza przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Smolnicy oraz terenu rekreacyjnego przy Ośrodku Sportu i Rekreacji w Sośnicowicach.

Gmina posiada bogate zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. Wśród walorów krajobrazowych gminy wymienia się Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich oraz rezerwat przyrody Las Dąbrowa. Przez teren gminy Sośnicowice przebiegają 4 szlaki turystyczne: Szlak Powstańców Śląskich, Szlak Okrężny Wokół Gliwic, Szlak Sośnicowicki, Szlak Stulecia Turystyki oraz bogaty system tras rowerowych i ścieżek pieszych.

7. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Sośnicowice funkcjonują 3 zakłady opieki zdrowotnej, prowadzone są 2 prywatne praktyki lekarskie oraz działa 1 apteka. Dane szczegółowe na temat zakładów opieki zdrowotnej oraz aptek w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejsko Gminny Ośrodek Zdrowia w Sośnicowicach	ul. Gliwicka 28, 44-153 Sośnicowice
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Primadent” w Sośnicowicach	ul. Rynek 15, 44-153 Sośnicowice
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Stomatologia” w Sośnicowicach	ul. Gliwicka 28, 44-153 Sośnicowice
4.	Apteka w Sośnicowicach	ul. Gliwicka 19, 44-153 Sośnicowice

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

W ramach Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Miejsko Gminnego Ośrodka Zdrowia w Sośnicowicach funkcjonują: poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia ginekologiczno-położnicza, laboratorium, poradnia medycyny pracy, gabinety pielęgniarstwa i położnej podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia stomatologiczna, poradnia leczenia bólu z gabinetem fizykoterapii, poradnia diabetologiczna oraz poradnia zdrowia psychicznego. Z kolei w ramach Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Primadent” w Sośnicowicach działają poradnie stomatologiczna, laryngologiczna

i okulistyczna, natomiast Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Stomatologia” w Sośnicowicach świadczy usługi stomatologiczne. Na terenie gminy brakuje chirurgów.

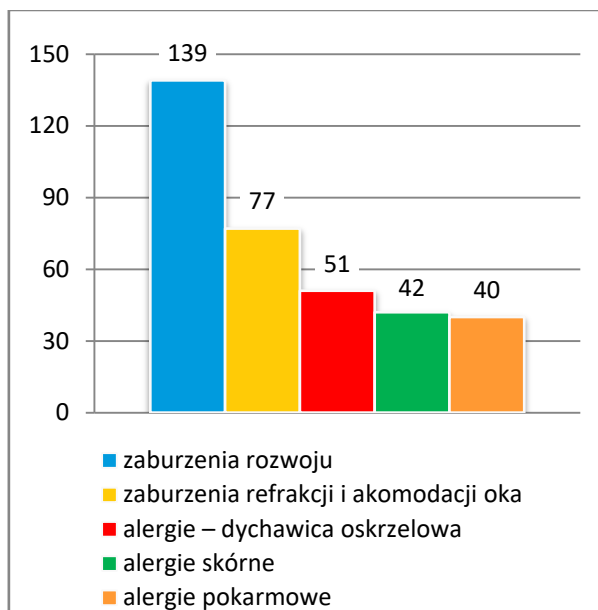
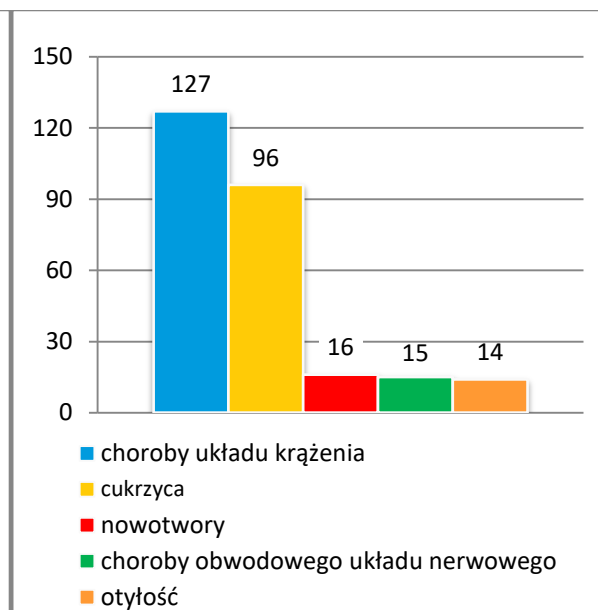
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej zwiększała się z roku na rok (31.741 w 2014 r., 34.093 w 2015 r., 35.040 w 2016 r.), podobnie jak liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (33.199 w 2014 r., 35.341 w 2015 r., 36.103 w 2016 r.).

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską dla mieszkańców gminy realizują placówki znajdujące się poza jej terenem. Są to: Szpital Miejski nr 4 w Gliwicach Sp. z o.o. (ul. Kościuszki 29, 44-100 Gliwice), Przychodnia Bracka Gliwice (ul. Bojkowska 20, 44-100 Gliwice), Stacja Pogotowia Ratunkowego w Gliwicach (ul. Konarskiego 26, 44-100 Gliwice) oraz Poradnia Chirurgii Dziecięcej w Zabrze (ul. 3 Maja 13-15, 41-800 Zabrze).

Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejsko Gminny Ośrodek Zdrowia w Sośnicowicach. Wynika z nich, że w 2017 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 490 dzieci i młodzieży oraz 296 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zaburzenia rozwoju (139), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (77), alergie – dychawica oskrzelowa (51), alergie skórne (42), alergie pokarmowe (40), zniekształcenia kręgosłupa (28), otyłość (20), niedokrwistość (19), choroby tarczycy (12) i choroby układu moczowego (11). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (127 osób), cukrzycę (96), nowotwory (16), choroby obwodowego układu nerwowego (15), otyłość (14) i choroby tarczycy (11).

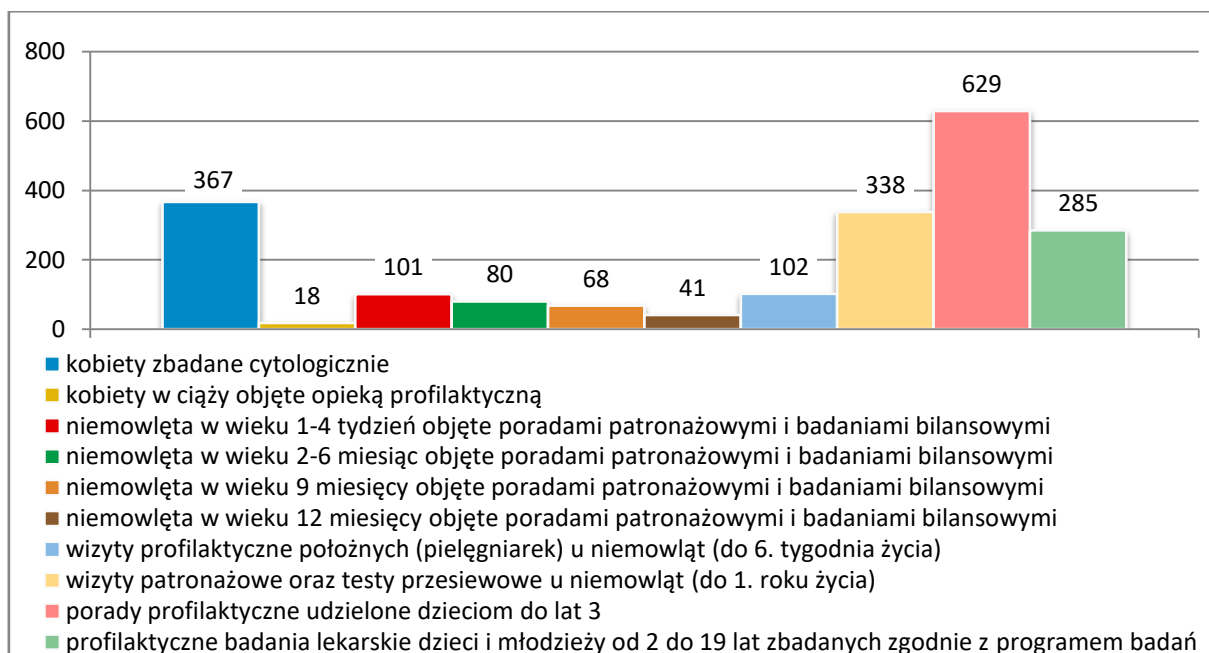
Na koniec 2017 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 6.924, w tym 1.482 dzieci i 5.442 osoby dorosłe.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2017 roku**Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2017 roku**

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejsko Gminny Ośrodek Zdrowia w Sośnicowicach.

W 2017 roku Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejsko Gminny Ośrodek Zdrowia w Sośnicowicach sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2017 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejsko Gminny Ośrodek Zdrowia w Sośnicowicach.

W 2017 roku badaniom cytologicznym poddano 367 kobiet, a opieką profilaktyczną objęto 18 kobiet w ciąży, którym udzielono 247 porad. Poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 101 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 80 niemowląt od 2 do 6 miesiąca, 68 niemowląt w wieku 9 miesięcy oraz 41 niemowląt w wieku 12 miesięcy. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) u niemowląt do 6. tygodnia życia oraz liczba wizyt patronażowych pielęgniarek i testów przesiewowych u niemowląt do 1. roku życia wyniosła odpowiednio 102 i 338. Z porad profilaktycznych korzystały również dzieci do lat 3 (udzielono 629 takich porad), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 285 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

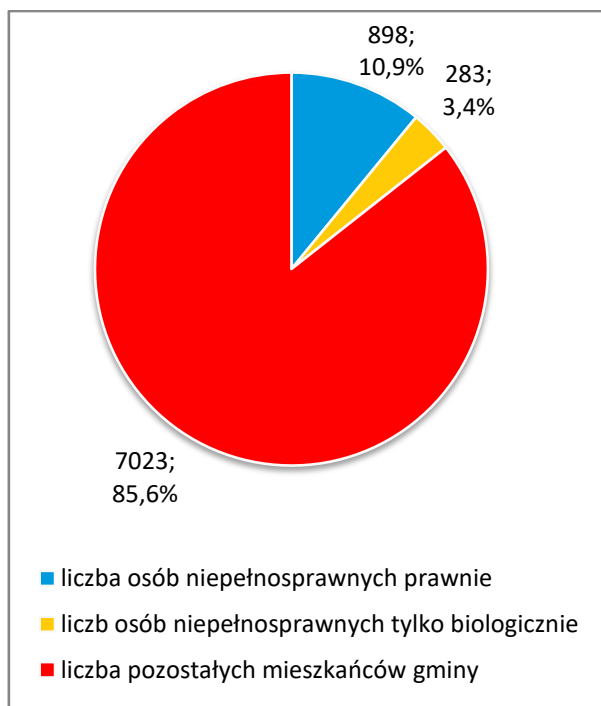
Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

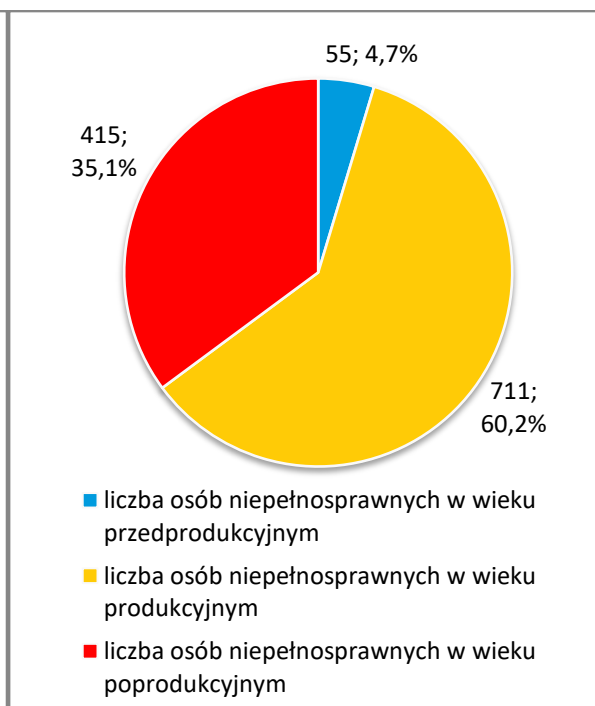
W 2002 roku w gminie Sośnicowice mieszkało 1.181 osób niepełnosprawnych, w tym 529 mężczyzn i 652 kobiety. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (898 osób, tj. 76%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 283 osób (24%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 14,4%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (711osób, tj. 49,5%) i poprodukcyjnym (415 osób, tj. 44,1%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

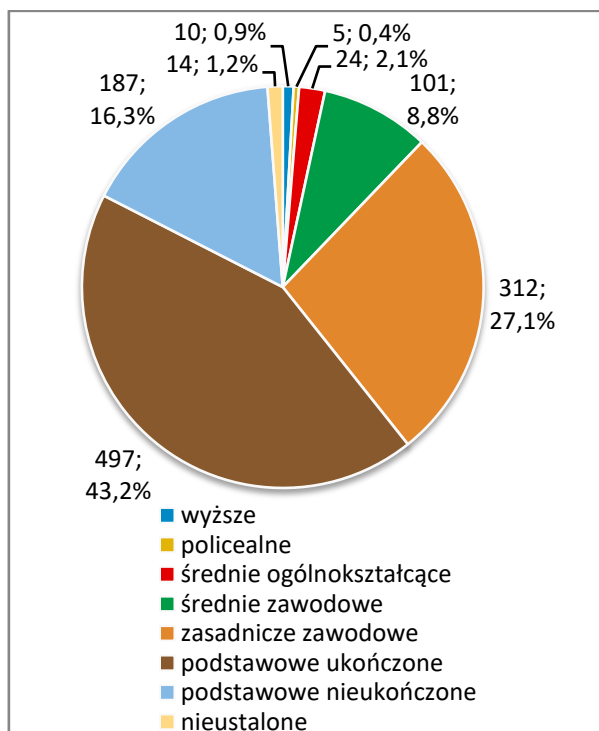
Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 13,7% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 32,8%.

Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (497 osób, tj. 43,2%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności

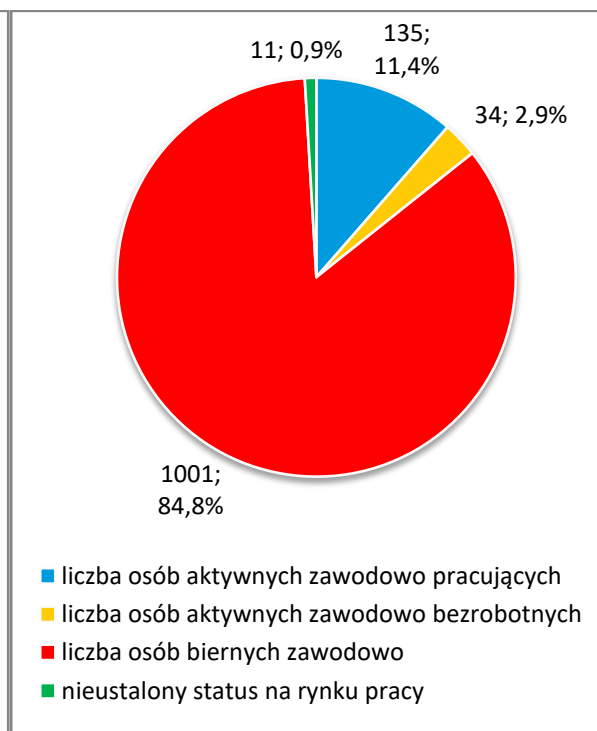
zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (1.001 osób, tj. 84,8%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

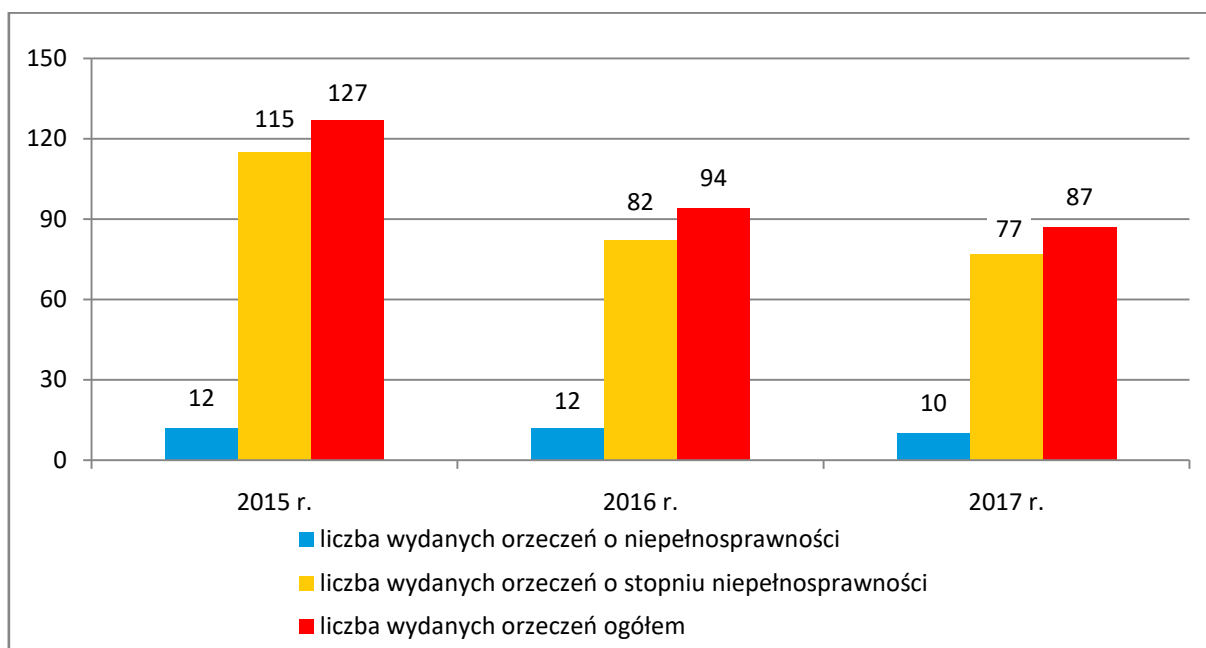

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Sośnicowice zajmuje się Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gliwicach. Według jego danych, w latach 2015-2017 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) była podobna (po 12 w latach 2015-2016, 10 w 2017 r.), a liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia) zmniejszała się z roku na rok (115 w 2015 r., 82 w 2016 r., 77 w 2017 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 24. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez MZON w Gliwicach do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2015-2017

Źródło danych: Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gliwicach.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

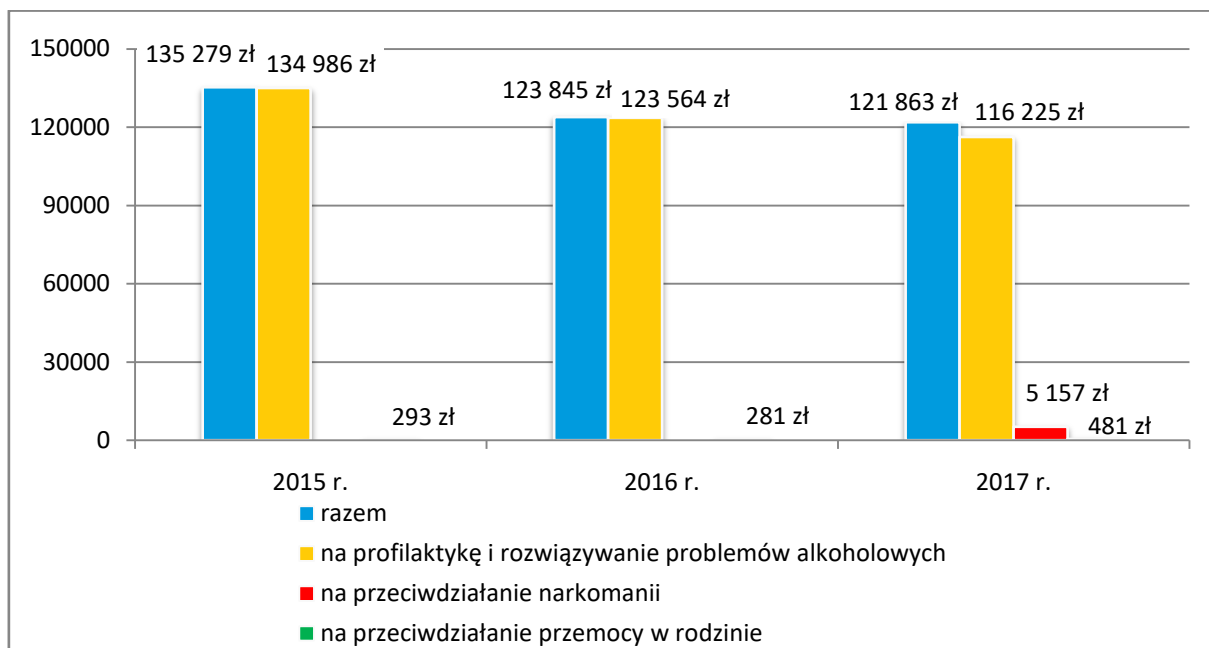
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

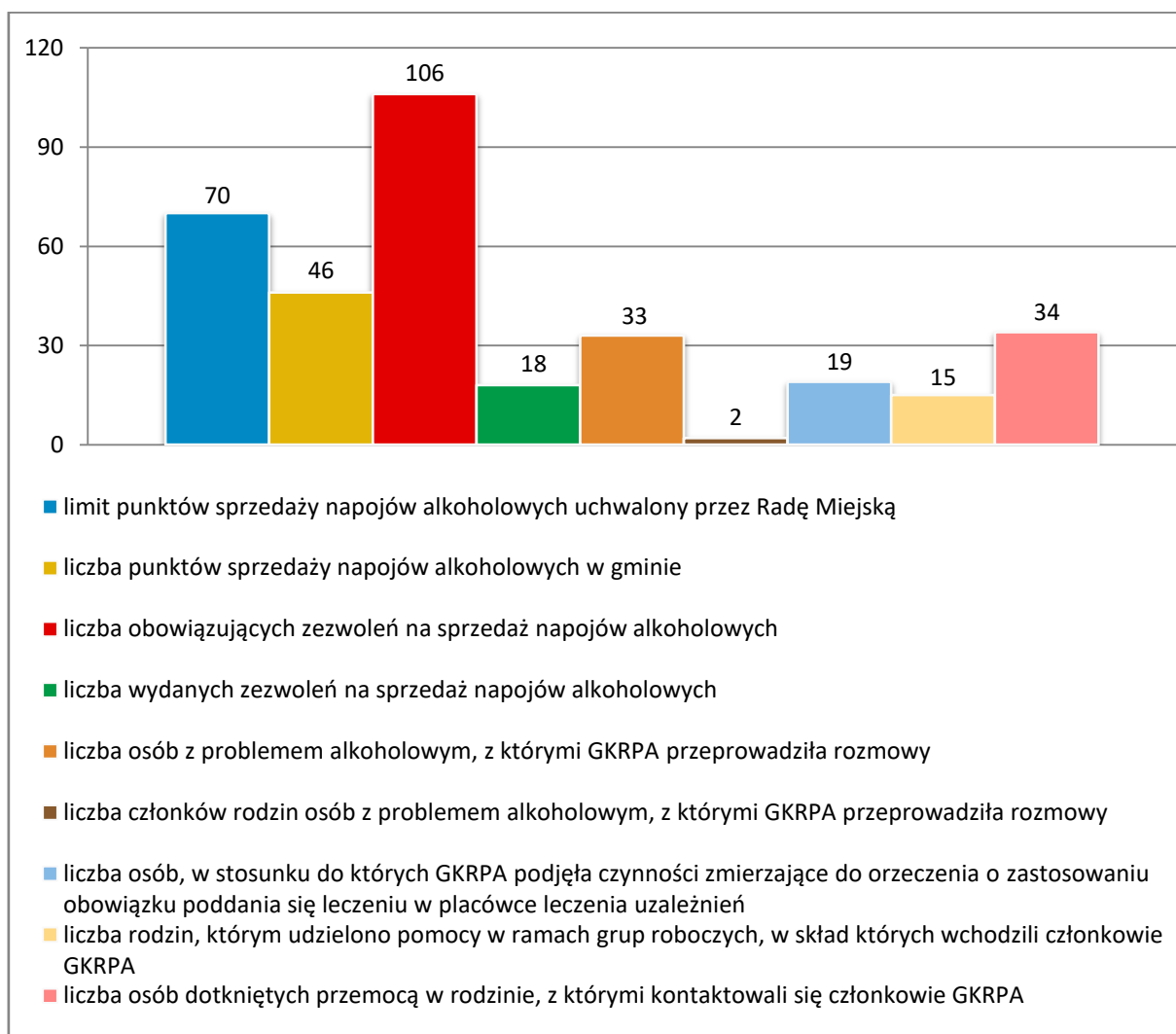
Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Sośnicowice w latach 2015-2017.

Wykres 25. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2015-2017

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

W latach 2016-2017 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie była niższa niż w 2015 roku (135.279 zł w 2015 r., 123.845 zł w 2016 r., 121.863 zł w 2017 r.).

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Sośnicowice, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W ramach swoich zadań podejmuje ona m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 26. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w 2017 roku

Źródło danych: Urząd Miejski w Sońcówicach.

W 2017 roku uchwalony przez Radę Miejską limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie wyniósł 70, a ich liczba 46. W analizowanym roku obowiązywało i wydano odpowiednio 106 i 18 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. W 2017 roku członkowie GKRPA nie przeprowadzali kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i nie wydali żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W analizowanym roku GKRPA przeprowadziła rozmowy z 33 osobami z problemem alkoholowym oraz z 2 członkami ich rodzin. W 2017 roku Komisja podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku

poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (wobec 19 osób), natomiast nie występowała w tej sprawie do sądu.

W analizowanym roku członkowie GKRPA kontaktowali się z 12 osobami doznającymi przemocy w rodzinie, 12 osobami stosującymi przemoc w rodzinie oraz 10 świadkami przemocy w rodzinie.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: w Sośnicowicach – Punkt Konsultacyjny w Gminnym Centrum Społeczno-Kulturalnym, Ośrodek Pomocy Społecznej i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a w Gliwicach – Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz Komisariat I Policji.

Dane szczegółowe na ich temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sośnicowicach	ul. Rynek 17, 44-153 Sośnicowice
Punkt Konsultacyjny w Gminnym Centrum Społeczno-Kulturalnym w Sośnicowicach	ul. Szprynek 1, 44-153 Sośnicowice
Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach	ul. Szprynek 1, 44-153 Sośnicowice
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	ul. Rynek 19, 44-153 Sośnicowice
Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień w Gliwicach	ul. Dębowa 5, 44-100 Gliwice
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach	ul. Zygmunta Starego 17, 44-100 Gliwice
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Gliwicach	ul. Sikorskiego 134, 44-100 Gliwice
Komisariat I Policji w Gliwicach	ul. Kościelna 2, 44-100 Gliwice

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

W działającym w gminie Punkcie Konsultacyjnym usługi świadczy psycholog. W 2017 roku wsparciem w Punkcie objęto 24 osoby z problemem alkoholowym oraz 20 dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym (w tym współuzależnionym i dorosłych dzieci alkoholików).

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Sośnicowicach wynika, że w latach 2016-2017 objął on wsparciem odpowiednio 3 i 5 rodzin (liczących odpowiednio 5 i 12 osób) dotkniętych problemem alkoholizmu. Jednocześnie nie udzielał pomocy z powodu narkomanii i przemocy w rodzinie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2017 roku działaniami Zespołu objęto 80 osób, a liczba powołanych w jego ramach grup roboczych wyniosła 65.

Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień w Gliwicach prowadzi badania w zakresie uzależnienia od alkoholu. W placówce odbywają się również zajęcia terapeutyczne w grupach AA. Z kolei Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Gliwicach świadczy pomoc psychologiczną, socjalną (praca socjalna), prawną, pedagogiczną i psychiatryczną, zapewnia udział w grupach wsparcia, oferuje schronienie w hotelu oraz prowadzi interwencje w środowisku.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych i wsparcia dziennego) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, jednorazowych prelekcji i pogadanek, spektakli profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych, imprez sportowych, konkursów, pozalekcyjnych zajęć sportowych, zajęć w świetlicach środowiskowych oraz wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

W 2017 roku jednorazowymi prelekcjami i pogadankami objęto 210 uczniów, w spektaklach profilaktycznych uczestniczyło 450 osób, w festynach i innych imprezach plenerowych – 1.650 osób, w imprezach sportowych – 215 osób, w konkursach – 100 osób, a w pozalekcyjnych zajęciach sportowych oraz w zorganizowanych w czasie ferii zimowych i wakacji półkoloniach z programem zajęć profilaktycznych – po 220 osób.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Sośnicowice problem bezdomności nie występuje, a jeśli się pojawia ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach. W 2015 roku, w związku z bezdomnością, objął on wsparciem 1 osobę, a w latach 2016-2017 takich osób nie było.

W gminie nie ma placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym.

W celu zabezpieczenia realizacji zadania własnego gminy dotyczącego udzielenia tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowni, ogrzewalni, Gmina Sośnicowice – Ośrodek Pomocy Społecznej zawarł umowy na świadczenie w/w usług z podmiotami niepublicznymi.

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Sośnicowice czuwa Komenda Miejska Policji w Gliwicach (ul. Powstańców Warszawy 10-12, 44-100 Gliwice), a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Komisariatu I Policji w Gliwicach (ul. Kościelna 2, 44-100 Gliwice). Według jego danych, w 2017 roku na terenie gminy Sośnicowice odnotowano 47 przestępstw i zatrzymano 5 osób podejrzanych o ich popełnienie.

Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w 2017 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w 2017 roku

kategoria przestępstwa		liczba przestępstw	liczba podejrzanych
włamania ogółem		14	nieujawniony
w tym:	do pojazdów	3	
	do domów	6	
	inne	5	
kradzieże		15	2
rozbój		2	1
bójka i pobicie		1	2
zniszczenie mienia		3	nieujawniony
inne przestępstwa		12	nieujawniony

Źródło danych: Komisariat I Policji w Gliwicach.

Z dostępnego raportu na temat stanu bezpieczeństwa w obszarze działania Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach wynika, że w 2017 roku na terenie gminy Sośnicowice odnotowano 8 wypadków drogowych, w których zginęły 2 osoby, oraz 152 kolizje drogowe.

Funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach, mając na względzie poprawę bezpieczeństwa mieszkańców, realizują projekty i programy prewencyjne, m.in. „Pewnym krokiem do celu 50+”, „Akademia młodego kibicia”, „Bezpiecznie ze Sznupek”, włączają się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne, np. Nieskradzone pl, prowadzą także spotkania prewencyjne, m.in. z dziećmi, uczniami, osobami starszymi oraz szkolenia dla nauczycieli.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Sośnicowice wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2017 roku kadre Ośrodka stanowiło 12 osób, w tym kierownik, 3 pracowników socjalnych oraz 8 innych pracowników, wśród nich – główna księgowa, referent ds. świadczeń rodzinnych, referent ds. świadczeń wychowawczych, referent ds. kadrowych i świadczeń alimentacyjnych, referent ds. pomocy społecznej, asystent rodziny i opiekun społeczny.

W analizowanym roku Ośrodek spełniał obligatoryjne wymogi w zakresie standardu zatrudnienia, wynikające z przepisów art. 110 ust. 11- i 12 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej. Zgodnie z treścią niniejszego przepisu: ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2 tysiące mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Zgodnie z art. 110 ust. 12 ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w Ośrodku Pomocy Społecznej i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Kadra OPS i jej kwalifikacje w 2017 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	3
wykształcenie wyższe	3
wykształcenie średnie	0
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
pozostali pracownicy	8
wykształcenie wyższe	6
wykształcenie średnie	1
wykształcenie inne	1
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	0
staże	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach.

W latach 2016-2017 wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie były znacznie wyższe niż w 2015 roku (2.895.891 zł w 2015 r., 7.328.942 zł w 2016 r., 8.901.404 zł w 2017 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które w 2016 roku wydatkowano 3.582.647 zł, a rok później 4.938.277 zł.

W analizowanym okresie systematycznie zwiększały się środki finansowe przeznaczone m.in. na pokrycie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego oraz wspieranie rodziny i utrzymanie dzieci z gminy w pieczy zastępczej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2015-2017

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2015 r.	w 2016 r.	w 2017 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	0	0	5.157
przeciwdziałanie alkoholizmowi	134.986	123.564	116.225
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	195.731	232.696	238.134
ośrodki wsparcia	0	334.791	372.000
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	293	281	481
składki na ubezpieczenia zdrowotne	11.435	14.058	16.819
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	59.062	52.453	33.253
dodatki mieszkaniowe	88.892	88.168	96.887
zasiłki stałe	34.204	45.461	40.926
Ośrodek Pomocy Społecznej	737.391	773.793	820.710
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0
pomoc w zakresie dożywiania	X	X	8.530
pozostała działalność	39.327	57.236	35.156
rodzina			
świadczenie wychowawcze	X	3.582.647	4.938.277
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1.555.383	1.984.244	2.138.407
wspieranie rodziny	7.200	7.200	9.731
rodziny zastępcze	13.252	16.180	20.458
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	18.735	16.170	10.253
ogółem	2.895.891	7.328.942	8.901.404
w tym w budżecie OPS-u	2.653.278	6.766.249	8.300.882

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach.

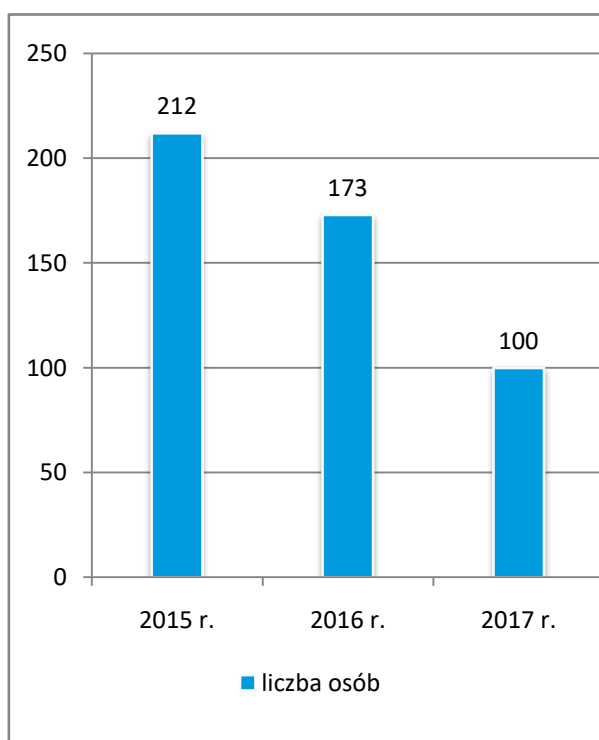
W latach 2015-2017 liczba osób w rodzinach, którym udzielono w gminie pomocy i wsparcia, zmniejszała się z roku na rok (z 212 w 2015 r. do 100 w 2017 r.). Jednocześnie w 2017 roku, w stosunku do lat 2015-2016, znacznie spadła liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenie (120 w 2015 r., 122 w 2016 r., 61 w 2017 r.), świadczenie pieniężne (104 w 2015 r., 106 w 2016 r., 47 w 2017 r.) i niepieniężne (69 w 2015 r., 67 w 2016 r., 14 w 2017 r.).

Wśród głównych przyczyn zmniejszania się liczby beneficjentów pomocy społecznej należy wymienić poprawę sytuacji na rynku pracy, co prowadzi do spadku liczby osób pozostających bez zatrudnienia, oraz wprowadzenie Rządowego Programu „Rodzina 500 plus”, który przyczynił się do polepszenia sytuacji finansowej rodzin.

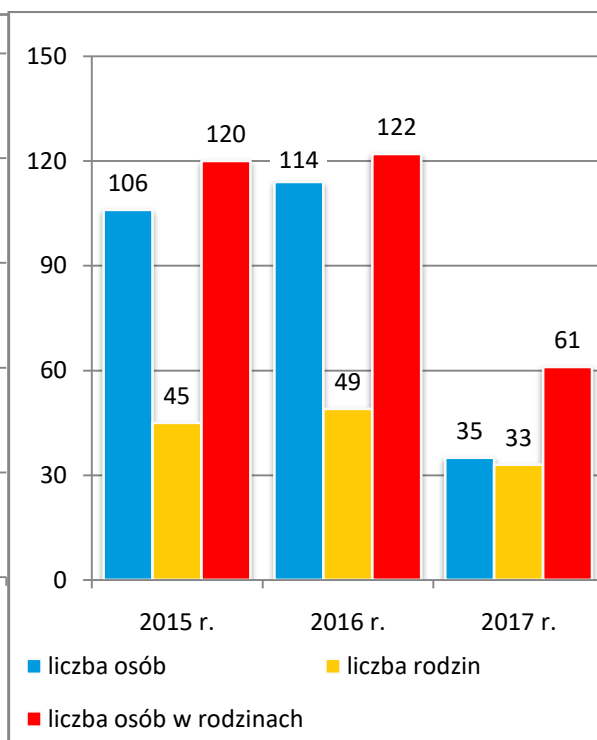
W latach 2015-2017 liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, zwiększyła się (z 76 w 2015 r. do 91 w 2017 r.), z kolei liczba osób przebywających w tych rodzinach ulegała wahaniom (170 w 2015 r., 154 w 2016 r., 174 w 2017 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

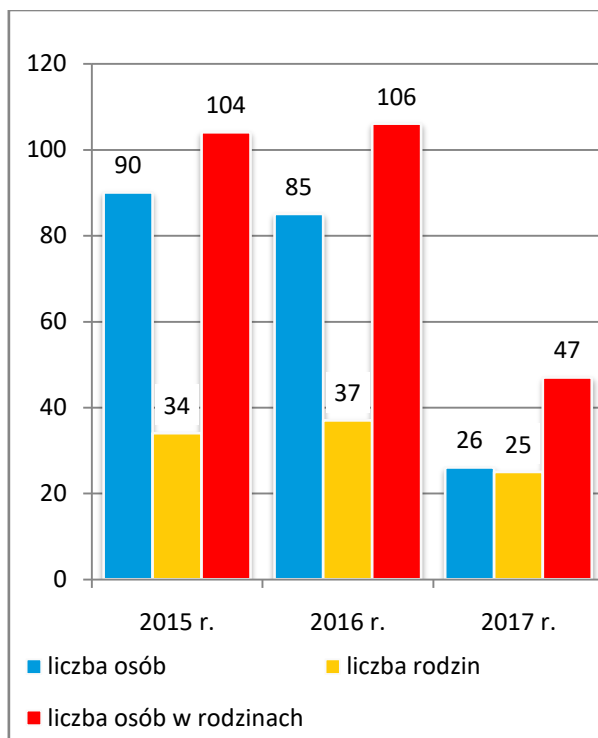
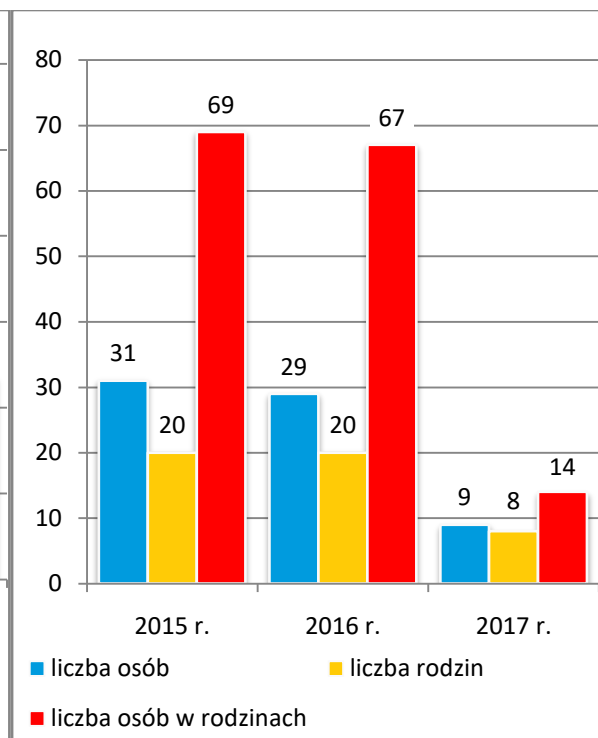
Wykres 27. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie

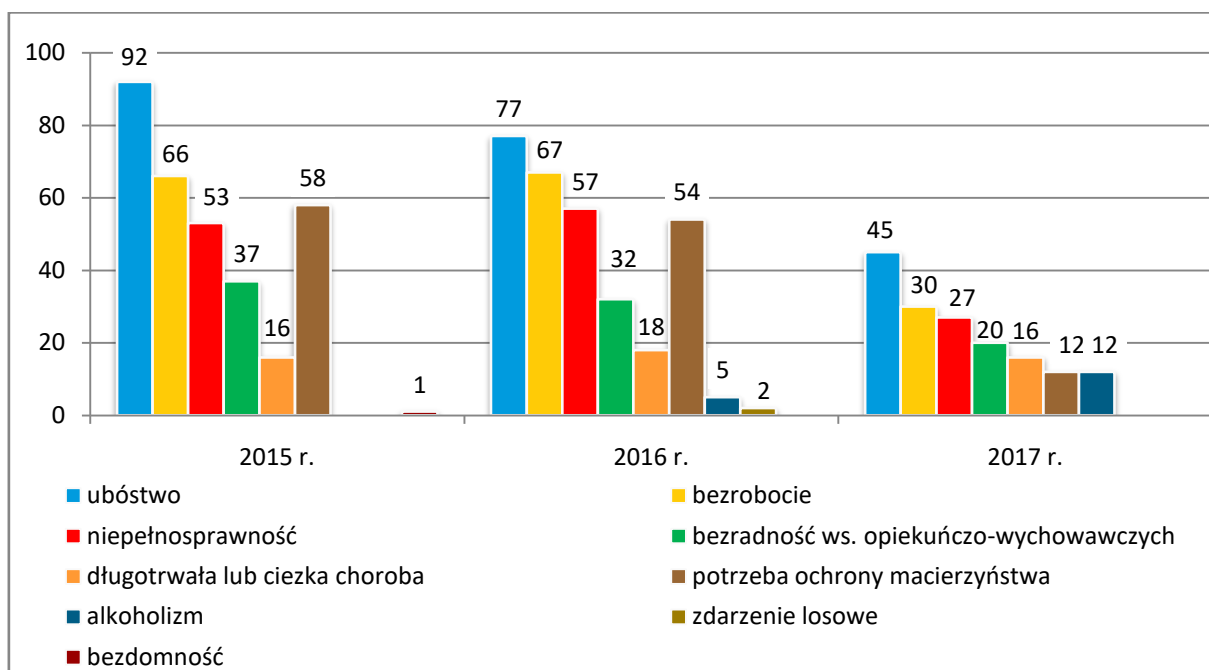
Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach.

Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne**Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne**

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2015-2017 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte ogólnie rozumianym ubóstwem i bezrobociem. Znaczna część beneficjentów świadczeń pomocy społecznej zmagająca się z długotrwałą lub ciężką chorobą i niepełnosprawnością, doświadczała bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz wymagała ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach.

W 2017 roku, w stosunku do lat 2015-2016, znacznie spadała liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z większości zasadniczych powodów przyznawania świadczeń w gminie, tj. ubóstwa (z 92 w 2015 r. do 45 w 2017 r.), bezrobocia (66 w 2015 r., 67 w 2016 r., 30 w 2017 r.), niepełnosprawności (53 w 2015 r., 57 w 2016 r., 27 w 2017 r.), a także potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności (z 58 w 2015 r. do 12 w 2017 r.) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (z 37 w 2015 r. do 20 w 2017 r.).

W analizowanym okresie na zbliżonym poziomie utrzymywała się liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (16 w 2015 r., 18 w 2016 r., 16 w 2017 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2015-2017

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
pieniężne	zasiłek stały	9	10	8	79	91	77
	zasiłek okresowy	23	20	13	103	103	77
	zasiłek celowy	87	81	20	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	83	80	11	373	215	47
niepieniężne	posiłek	21	17	0	2.167	1.644	0
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	21	17	0	2.167	1.644	0
	schronienie	0	0	0	0	0	0
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	9	9	10	71	105	106
usługi	usługi opiekuńcze	10	12	9	1.656	1.588	1.433
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	0*	X	X	X
	praca socjalna	105*	110*	70*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	15	23	14	X	X	X
	projekt socjalny	X	X	0	X	X	0
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	2* (1)	4* (1)	4* (1)	X	X	X
	liczba dzieci z gminy w pieczy zastępczej (odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej; w zł)	4 (13.252)	4 (16.180)	4 (20.458)	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2015-2017 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W latach 2015-2017 liczba osób nim objętych systematycznie zmniejszała się (z 87 w 2015 r. do 20 w 2017 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W 2016 roku liczba osób objętych posiłkiem była nieco niższa niż w 2015 roku (21 w 2015r., 17 w 2016 r.). W 2017 roku w gminie nie udzielono pomocy w tej formie. Ze środków przeznaczonych na realizację Programu przyznawano pomoc w formie świadczenia pieniężnego – zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności, a pracownicy socjalni kontrolowali i weryfikowali poprawność wykorzystania świadczeń.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W latach 2015-2016 gmina pokrywała koszt pobytu w domu pomocy społecznej za podobną liczbę osób (po 9 w latach 2015-2016, 10 w 2017 r.).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W 2017 roku liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, była niższa niż w latach poprzednich (105 w 2015 r., 110 w 2016 r., 70 w 2017 r.) Praca socjalna świadczona była m.in. w formie kontraktu socjalnego (w 2017 r. kontraktem socjalnym objęto 14 osób, a główną przestanką było bezrobocie).

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zatrudniając asystenta rodziny. W 2015 roku pod jego opieką pozostawały 2 rodziny, a w latach 2016-2017 4 rodziny. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt 4 dzieci z gminy w pieczy zastępczej – w 2015 roku 13.252 zł, w 2016 roku 16.180 zł, a w 2017 roku 20.458 zł.

W latach 2015-2017 OPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników. W latach 2015-2017 sporządzono odpowiednio 7, 8 i 12 Niebieskich Kart wszczynających procedurę przeciwko sprawcom przemocy; w wyniku postępowania ustalono, iż głównym problemem występującym w rodzinach dotkniętych przemocą jest nadużywanie alkoholu przez jej sprawców. Osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz jej sprawcom udzielano bezpłatnych konsultacji w Punkcie Konsultacyjnym Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sośnicowicach – z pomocy w tej formie skorzystało 21 osób w 2015 roku, 13 w 2016 roku i 4 osoby w 2017 roku.

Od 2014 roku w gminie realizowany jest także rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się OPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. W latach 2015-2017 spadała liczba wydawanych kart dla członków rodzin wielodzietnych (155 w 2015 r., 93 w 2016 r., 68 w 2017 r.).

W latach 2016-2017 Ośrodek realizował zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze – 7.188 świadczeń w 2016 roku oraz 9.785 świadczeń w 2017 roku.

W latach 2016-2017 Ośrodek brał również udział w realizacji projektu finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Nowy start w lepszą przyszłość”. Celem projektu było zaktywizowanie mieszkańców w wieku 15-65 lat do podniesienia swoich umiejętności i kwalifikacji zawodowych, a w jego ramach oferowano szeroki wachlarz kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe, warsztaty rozwoju zainteresowań, treningi specjalistyczne, pomoc różnych specjalistów, także wyjazdy szkoleniowe i integracyjne oraz imprezy plenerowe, koncerty, karnety do kina, na basen i na siłownię. Adresatami projektu były osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożone ubóstwem, wykluczeniem społecznym, osoby nieaktywne zawodowo i długotrwale bezrobotne, usamodzielniający się wychowankowie rodzin zastępczych oraz osoby niepełnosprawne.

W 2016 roku objęto nim 12 osób, a w 2017 roku 10 osób. Projekt realizowano w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach.

W ramach realizowanych zadań OPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2015-2017 ogólna liczba udzielonych świadczeń zwiększała się z roku na rok (z 7.952 w 2015 r. do 9.039 w 2017 r.). Liczba wypłaconych w latach 2016-2017 zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków była wyższa niż w 2015 roku (5.455 w 2015 r., 6.262 w 2016 r., 6.222 w 2017 r.), z kolei liczba wypłaconych zasiłków i świadczeń pielęgnacyjnych systematycznie rosta (z odpowiednio 2.145 i 284 w 2015 r. do odpowiednio 2.188 i 349 w 2017 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	5.455	6.262	6.222
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	2.145	2.164	2.188
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	284	297	349
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	0	X	X
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	18	23	12
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	50	65	62
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	X	188	206
ogółem			
liczba świadczeń	7.952	8.999	9.039
zasiłek dla opiekuna			
liczba świadczeń	24	18	12
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			
liczba świadczeń	X	X	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach.

W analizowanym okresie Ośrodek przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2015-2017 OPS wypłacił odpowiednio 24, 18 i 12 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 12.480 zł, 9.360 zł i 6.240 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy OPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. W latach 2015-2017 liczba tych składek zwiększała się z roku na rok (291 w 2015 r., 333 w 2016 r., 397 w 2017r.), podobnie jak ich wartość (76.919 zł w 2015 r., 89.801 zł w 2016 r., 117.097 zł w 2017 r.).

W 2017 roku Ośrodek nie przyznawał jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2016-2017 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była wyższa niż w 2015 roku (19 w 2015 r., po 27 w latach 2016-2017), a liczba wypłaconych świadczeń zwiększała się z roku na rok (z 344 w 2015 r. do 431 w 2017 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	19	27	27
liczba wypłaconych świadczeń	344	417	431
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	131.210	169.100	172.738

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Sośnicowice, oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej, działają Dzienny Dom „Senior +” w Sośnicowicach oraz prowadzony przez powiat gliwicki Dom Pomocy Społecznej „Ostoja” w Sośnicowicach. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Dzienny Dom „Senior +” w Sośnicowicach , ul. Szprynek 1, 44-153 Sośnicowice.	Zakres oferowanych usług: placówka dysponuje 40 miejscami i realizuje program aktywizacji społecznej seniorów dla osób 60+, prowadzi zajęcia świetlicowo-terapeutyczne i rehabilitacyjno-ruchowe, organizuje spotkania edukacyjno-wspomagające, wyjścia kulturalno-edukacyjne oraz warsztaty gospodarstwa domowego. Kategoria klienta: osoby w wieku 60 lat i więcej.
Dom Pomocy Społecznej „Ostoja” w Sośnicowicach , ul. Kozielska 1, 44-153 Sośnicowice.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach.

Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach ul. Zygmunta Starego 17, 44-100 Gliwice.	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Dom Pomocy Społecznej „Zameczek” w Kuźni Nieborowskiej , ul. Knurowska 13, 44-144 Kuźnia Nieborowska.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
Dom Pomocy Społecznej w Pilchowicach , ul. Damrota 7, 44-145 Pilchowice.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną.

Dom Pomocy Społecznej w Wiśniczach , ul. Wiejska 42a, 44-187 Wielowieś.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku.
Dom Pomocy Społecznej w Knurowie , ul. Szpitalna 29, 44-194 Knurów.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Knurowie , ul. Szpitalna 29, 44-194 Knurów.	Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny lub poszukiwanie zastępczego środowiska rodzinnego, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Knurowie , ul. Szpitalna 29, 44-194 Knurów.	Zakres oferowanych usług: ośrodek wsparcia, którego celem jest podniesienie jakości życia i zapewnienie oparcia społecznego osobom mającym z powodu choroby poważne trudności w życiu codziennym. Kategoria klienta: osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne i niepełnosprawność intelektualną.
Warsztaty Terapii Zajęciowej Ośrodek Matka Boża Uzdrowienie Chorych w Knurowie , ul. Szpitalna 29, 44-194 Knurów.	Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna, zawodowa i medyczna, rozwijanie umiejętności życia codziennego, terapia zajęciowa. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną i chorobami psychicznymi.
Warsztaty Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia „Tęcza” w Pyskowicach , ul. Wojska Polskiego 3, 44-120 Pyskowice.	Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna, zawodowa i medyczna, rozwijanie umiejętności życia codziennego, terapia zajęciowa. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną i chorobami psychicznymi.
Schronisko św. Brata Alberta w Gliwicach Bojkowie , ul. Św. Brata Alberta 63, 44-141 Bojków.	Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, wyżywienie, odzież, obuwie i środki higieny. Kategoria klienta: bezdomni mężczyźni.
Schronisko dla Osób Bezdomnych „Dom Nadziei” w Rybniku , ul. Sportowa 136/1, 44-273 Rybnik.	Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, wyżywienie, odzież, obuwie, praca socjalna, doradztwo zawodowe, pomoc duchowa. Kategoria klienta: osoby bezdomne.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Knurowie , ul. Kosmonautów 5a, 44-194 Knurów.	Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach i Starostwo Powiatowe w Gliwicach.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Sośnicowice funkcjonuje ponad 20 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada Program Współpracy Gminy Sośnicowice z Organizacjami Pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 16. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Mieszkańców Powiatu Gliwickiego , ul. Raciborska 42, 44-153 Sośnicowice.	Działalność w obszarze kultury, sztuki i na rzecz poszanowania tradycji.
2.	Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Jagoda” , ul. Kościelna 14, 44-153 Sośnicowice.	Organizacja i współorganizacja imprez integracyjnych, rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych, edukacyjno-oświatowych, wsparcie wychowania i rozwoju dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez sport, turystykę i rekreację, ochrona dziedzictwa kulturowego.
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym „Nadzieja” , ul. Kozielska 1, 44-153 Sośnicowice.	Ochrona praw i wolności ludzi z upośledzeniem umysłowym, wspieranie i dofinansowanie domu pomocy społecznej w Sośnicowicach.

4.	Stowarzyszenie „Nasze Rachowice” , ul. Wiejska 9, 44-156 Rachowice.	Promowanie osiągnięć sołectwa Rachowice, wspieranie integracji środowiska osób zamieszkujących Rachowice, działalność na rzecz ochrony środowiska.
5.	Fundacja Manufaktura Kultury , ul. Powstańców 64, 44-153 Sośnicowice.	Integracja lokalnych społeczności, budowanie patriotyzmu lokalnego, edukacja prospołeczna, kulturalna i artystyczna, wspieranie środowisk wiejskich i małomiasteczkowych.
6.	Stowarzyszenie Muzyczne Chopin , ul. T. Kościuszki 22, 44-153 Sośnicowice.	Upowszechnianie osiągnięć artystycznych w dziedzinie kultury muzycznej, tworzenie warunków rozwoju muzycznego dla dzieci i młodzieży, integracja środowisk związanych z kulturą muzyczną.
7.	Polsko-Etiopskie Stowarzyszenie Misyjne „Nadzieja – Tesfa” , Łany Wielkie, ul. Wiejska 47, 44-153 Sośnicowice.	Prowadzenie działalności charytatywnej, edukacyjnej, informacyjnej na rzecz Etiopii, propagowanie współpracy pomiędzy społecznościami, organizacjami naukowymi, kulturalno-oświatowymi i sportowymi Polski i Etiopii.
8.	Stowarzyszenie Pasjonatów Dawnej Techniki , ul. Raciborska 47, 44-153 Sośnicowice.	Tworzenie płaszczyzny współpracy wśród osób różnych środowisk mających wspólną pasję oraz osiągnięcia w ratowaniu zabytków techniki.
9.	Stowarzyszenie Inicjatorzy Zmian , ul. Kozielska 2, 44-153 Sośnicowice.	Integracja osób i podmiotów zajmujących się promowaniem dziedzin z zakresu rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji; podejmowanie działań i inicjatyw wspomagających rozwój i funkcjonowanie podmiotów gospodarczych; wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych; prowadzenie prac badawczych nad nowymi rozwiązaniami produkcyjnymi i ich wdrażanie.
10.	Stowarzyszenie Rekreacji i Sportu Sośnicowice , ul. Raciborska 45a, 44-153 Sośnicowice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
11.	Klub Sportowy Start Sierakowice , ul. Wiejska 54, 44-156 Sierakowice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
12.	Klub Sportowy „Sokół” Łany Wielkie , Łany Wielkie, ul. Łabędzka, 44-153 Sośnicowice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.

13.	Klub Sportowy „KS 94” Rachowice , ul. Wiejska 83, 44-156 Rachowice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
14.	Klub Sportowy „Korona” Bargłówka , Bargłówka, ul. Kopanińska, 44-153 Sośnicowice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
15.	Stowarzyszenie Sportowe „Ranczo u Marka” , Bargłówka, ul. Raciborska 79, 44-153 Sośnicowice.	Organizowanie i rozwój sportu, a w szczególności sportów konnych, wspieranie edukacji dzieci, młodzieży i dorosłych.
16.	Klub Jeździecki „Trachy” Sośnicowice , Kuźniczka 2, 44-153 Sośnicowice.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sośnicowicach , ul. Łabędzka 1, 44-153 Sośnicowice.	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, uczestnictwo w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rachowicach , ul. Wiejska 111, 44-156 Rachowice.	
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Bargłównie , Bargłówka, ul. Raciborska 28, 44-153 Sośnicowice.	
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sierakowicach , ul. Wiejska 54, 44-156 Sierakowice.	
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Smolnicy , Smolnica, ul. Wiejska, 44-153 Sośnicowice.	
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Tworogu Małym , Tworóg Mały, ul. Wiejska 19, 44-153 Sośnicowice.	

Źródło danych: Urząd Miejski w Sośnicowicach, www.bazy.ngo.pl

13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

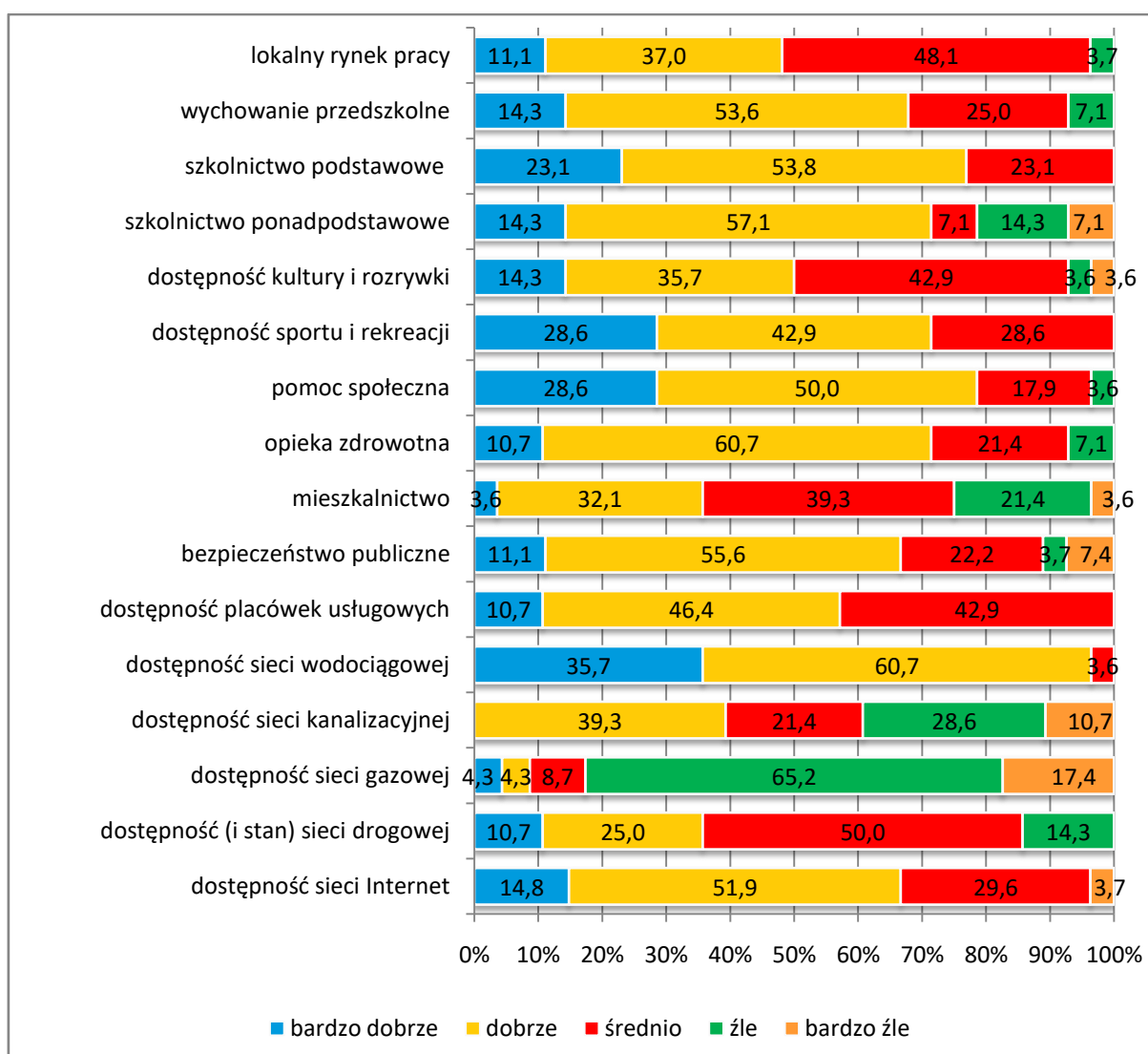
Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Sośnicowice posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Burmistrza Miasta, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu

Miejskiego, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 28 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Warunki życia w gminie

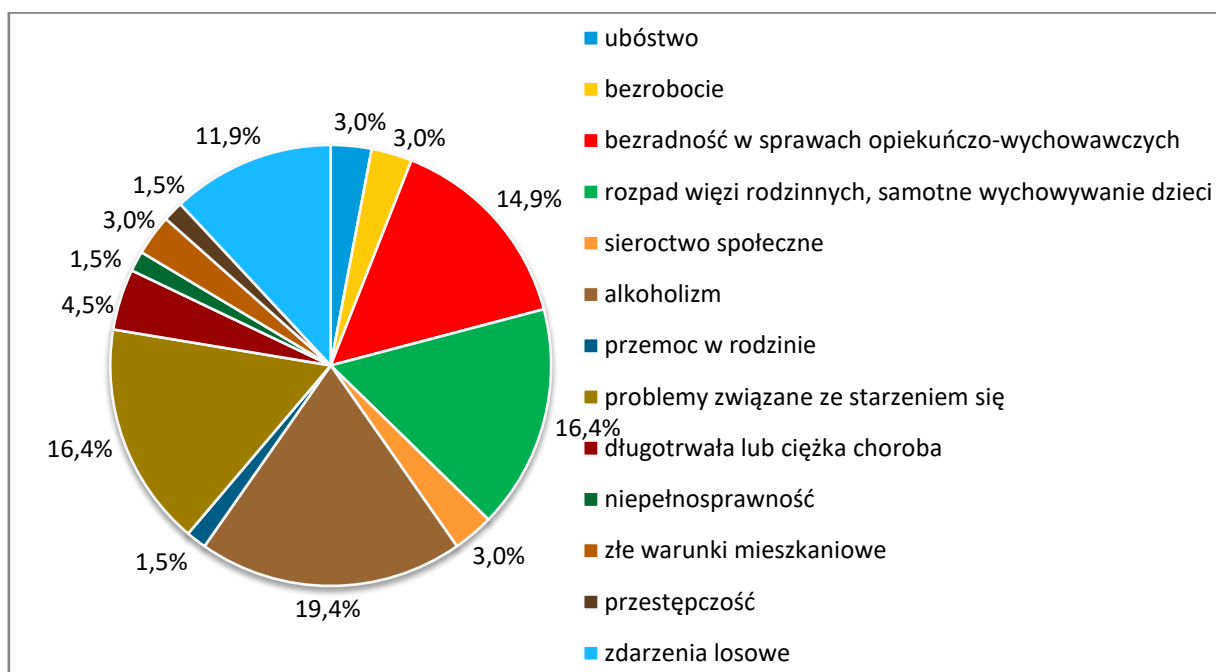
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do sieci wodociągowej (łącznie 96,4% ocen dobrych i bardzo dobrych), pomoc społeczną (w sumie 78,6% ocen dobrych i bardzo dobrych), dostęp do szkolnictwa podstawowego (łącznie 76,9% ocen dobrych i bardzo dobrych), sportu i rekreacji (w sumie 71,5% ocen dobrych i bardzo dobrych), szkolnictwa ponadpodstawowego oraz opieki zdrowotnej (łącznie po 71,4% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili dostępność sieci gazowej (w sumie 82,6% ocen złych i bardzo złych), a także dostępność sieci kanalizacyjnej (łącznie 39,3% ocen złych i bardzo złych) oraz sytuację mieszkaniową (w sumie 25% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

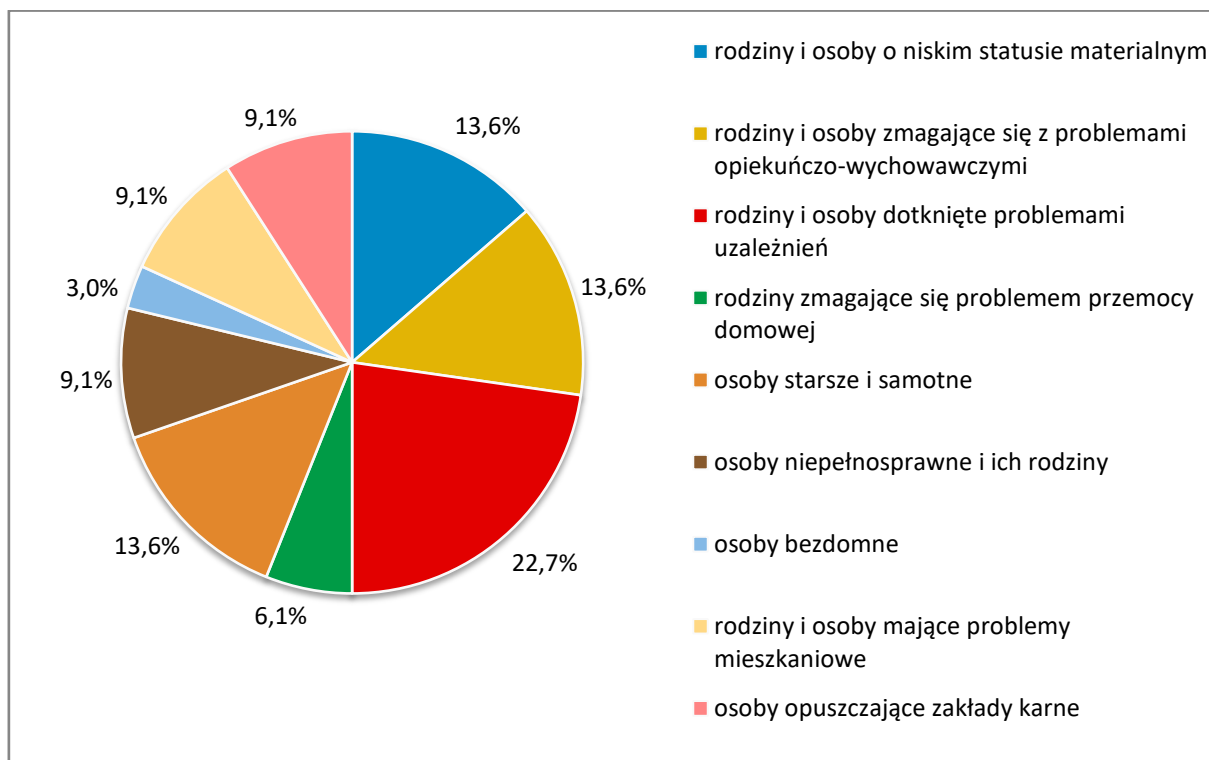

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci uznali alkoholizm (19,4%), rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci, problemy związane ze starzeniem się (po 16,4%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci (14,9%) oraz zdarzenia losowe (11,9%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

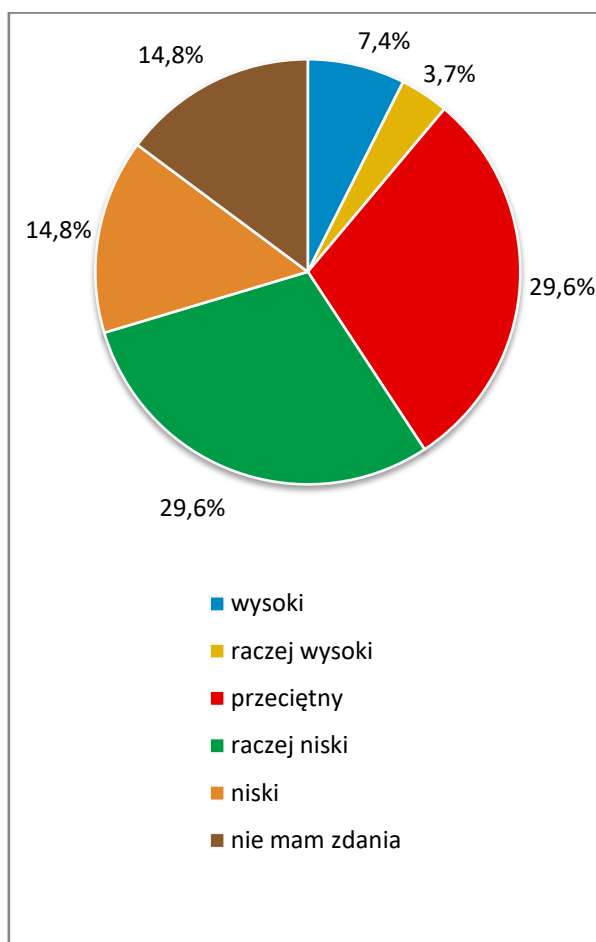
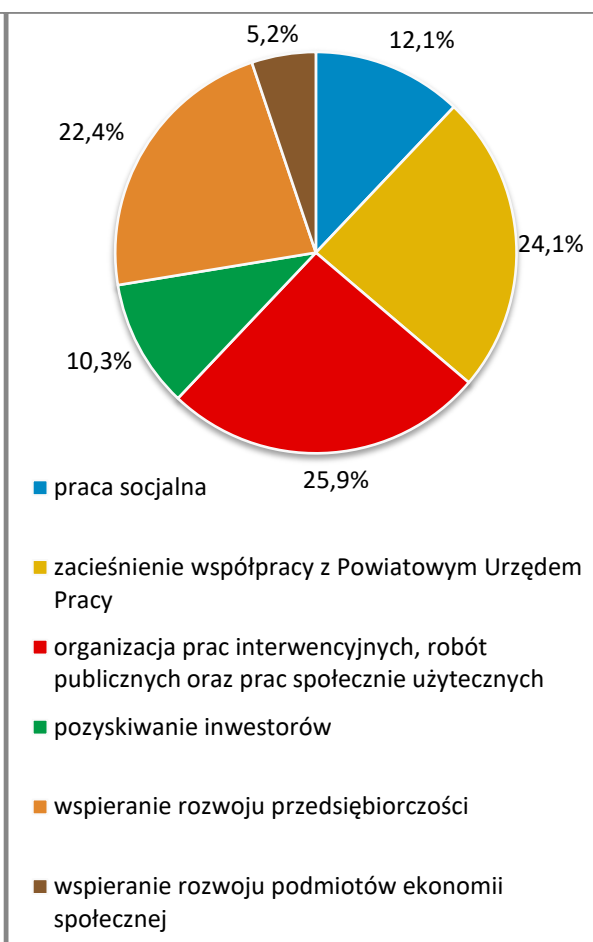
Wykres 34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (22,7%), rodziny i osoby o niskim statusie materialnym, rodziny i osoby zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz osoby starsze i samotne (po 13,6%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 35. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?**Wykres 36. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?**

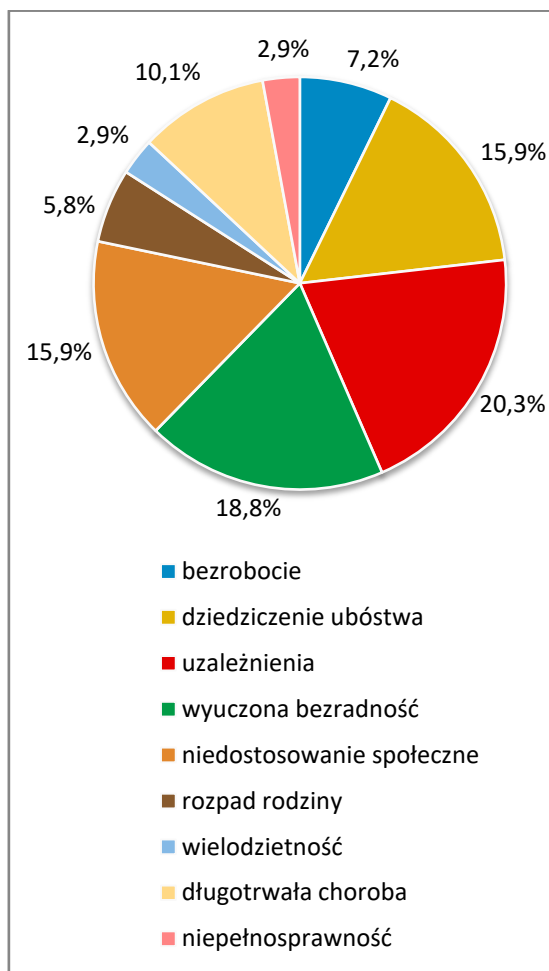
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii większości ankietowanych (łącznie 44,4%) poziom bezrobocia w gminie jest raczej niski lub niski. Jednocześnie 29,6% respondentów uznało go za przeciętny.

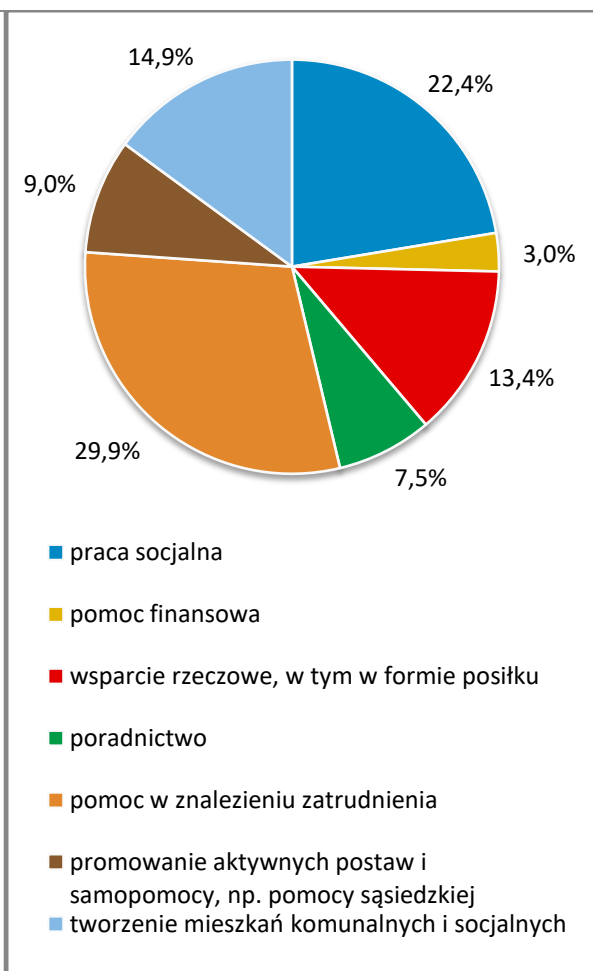
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (25,9%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (24,1%) oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (22,4%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 37. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 38. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

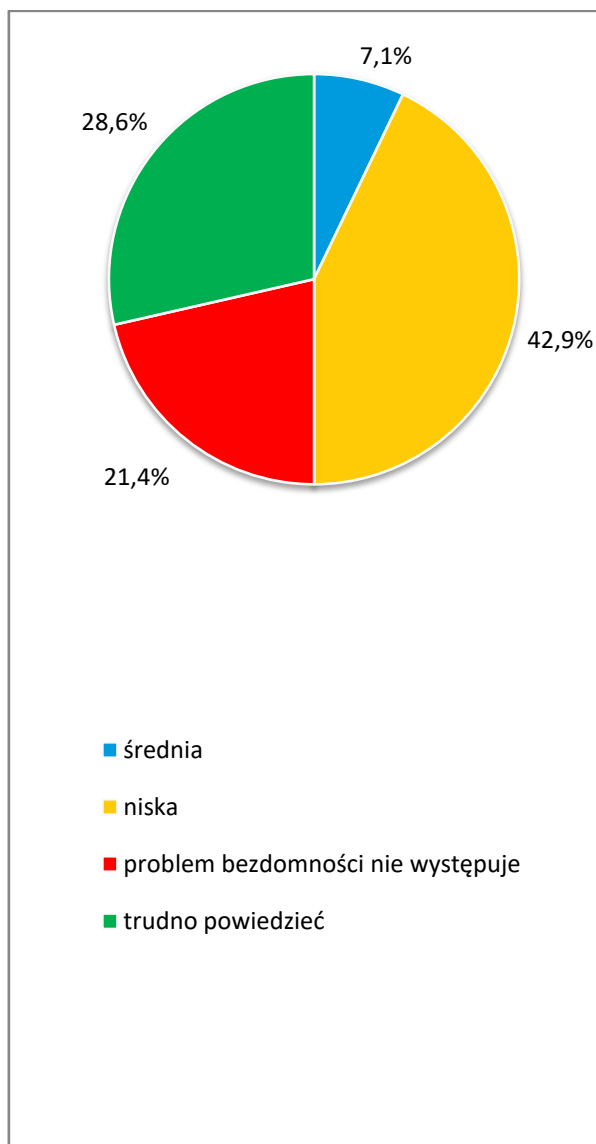
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (20,3%), wyuczoną bezradność (18,8%), a także dziedziczenie ubóstwa i niedostosowanie społeczne (po 15,9%).

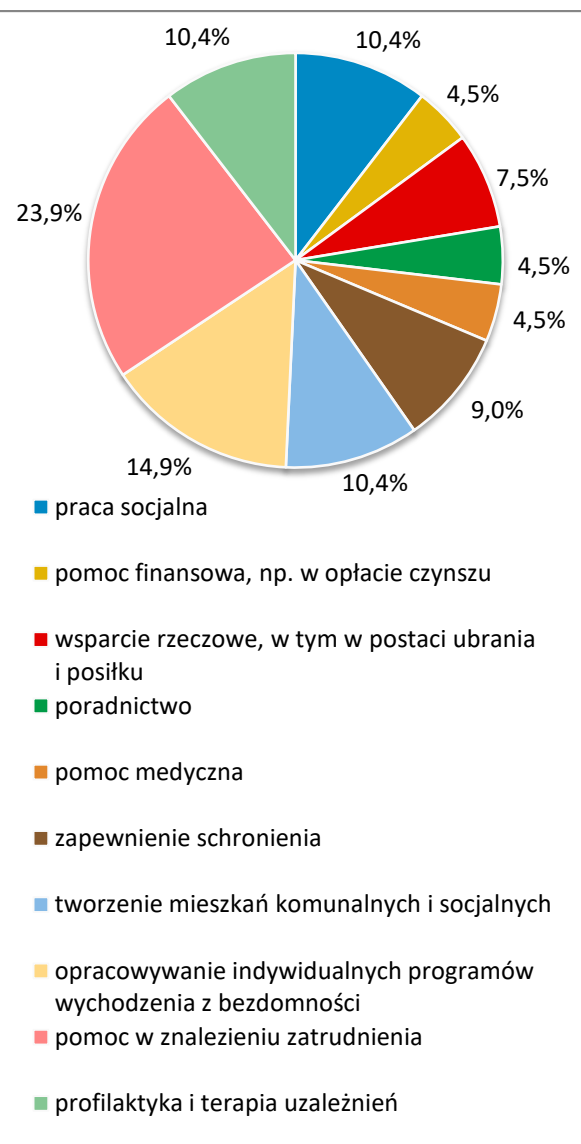
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (29,9%) oraz prowadzić pracę socjalną (22,4%). Duże znaczenie przywiązywali również do tworzenia mieszkań komunalnych i socjalnych (14,9%) oraz udzielania wsparcia, w tym w formie posiłku (13,4%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 39. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 40. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

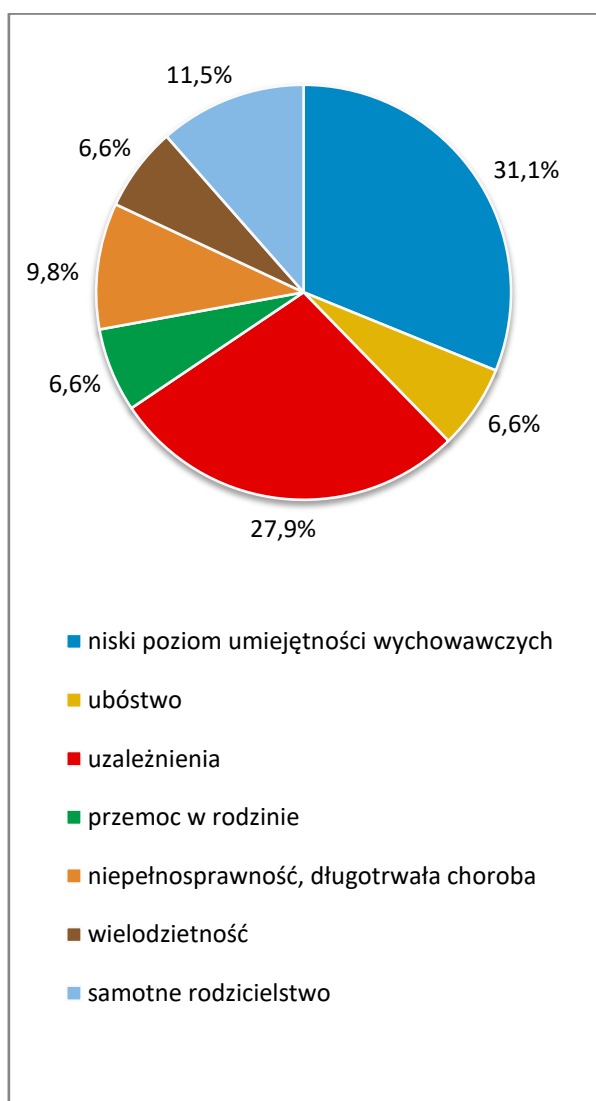
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (42,9%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie 28,6% badanych nie miało zdania w tej sprawie, a 21,4% ankietowanych uznało, że problem bezdomności w gminie nie występuje.

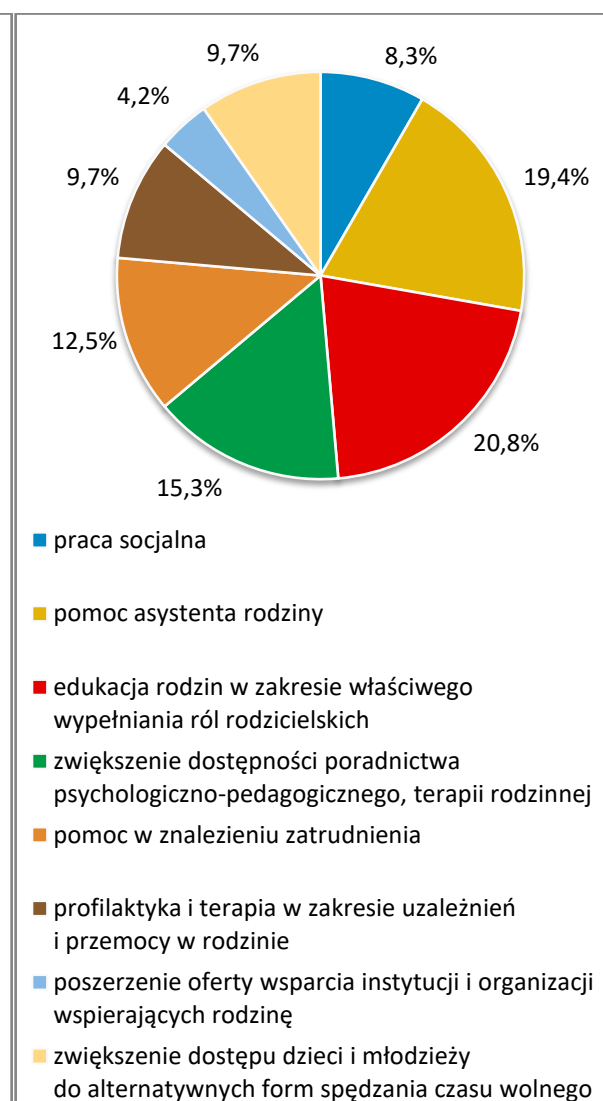
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (23,9%), opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (14,9%), a także prowadzenie pracy socjalnej, tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych oraz prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (po 10,4%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 41. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 42. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

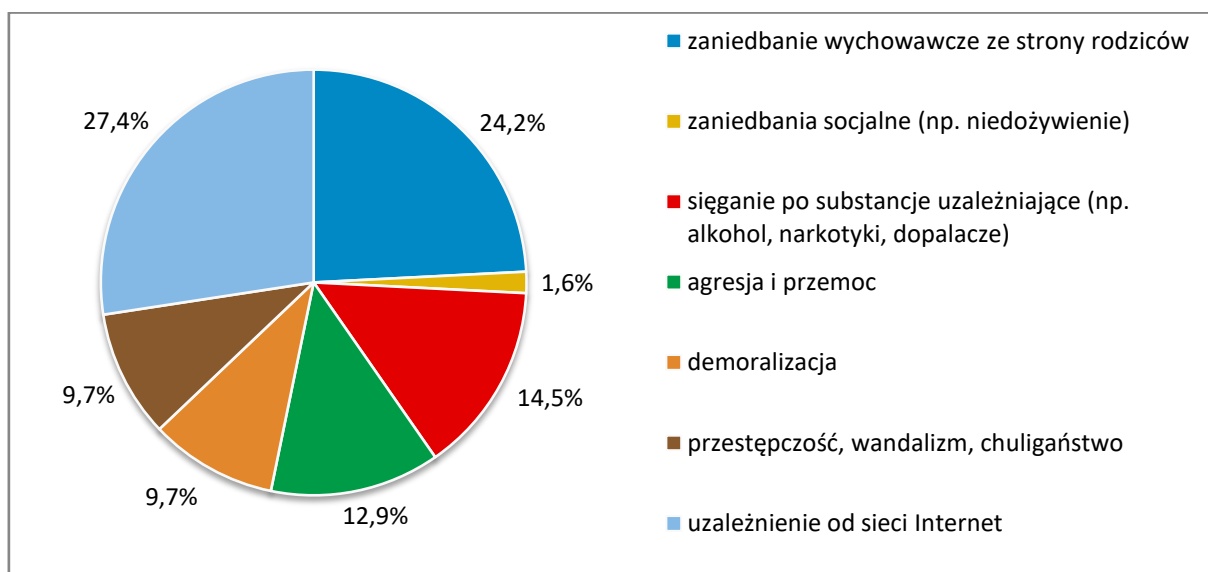
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są niski poziom umiejętności wychowawczych (31,1%) i uzależnienia (27,9%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (20,8%), świadczenie wsparcia przez asystenta rodziny (19,4%), zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (15,3%) oraz udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (12,5%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 43. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

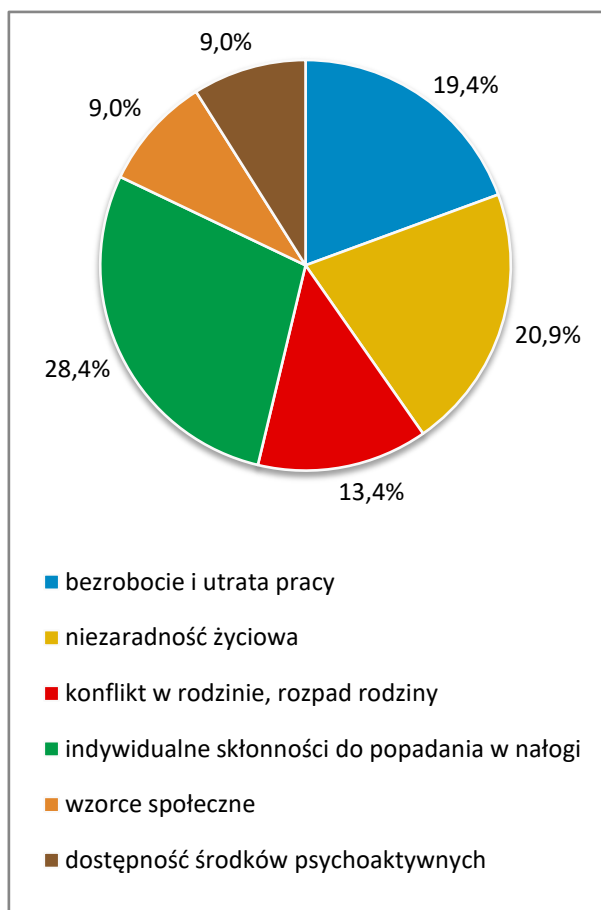
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: uzależnienie od sieci Internet (27,4%), zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (24,2%), sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (14,5%), oraz agresja i przemoc (12,9%).

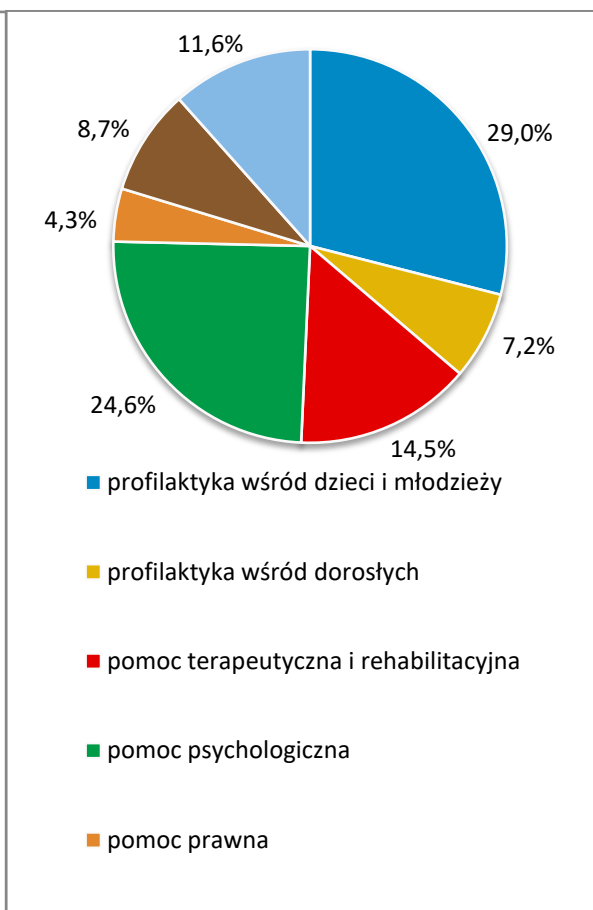
W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie

powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 44. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 45. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

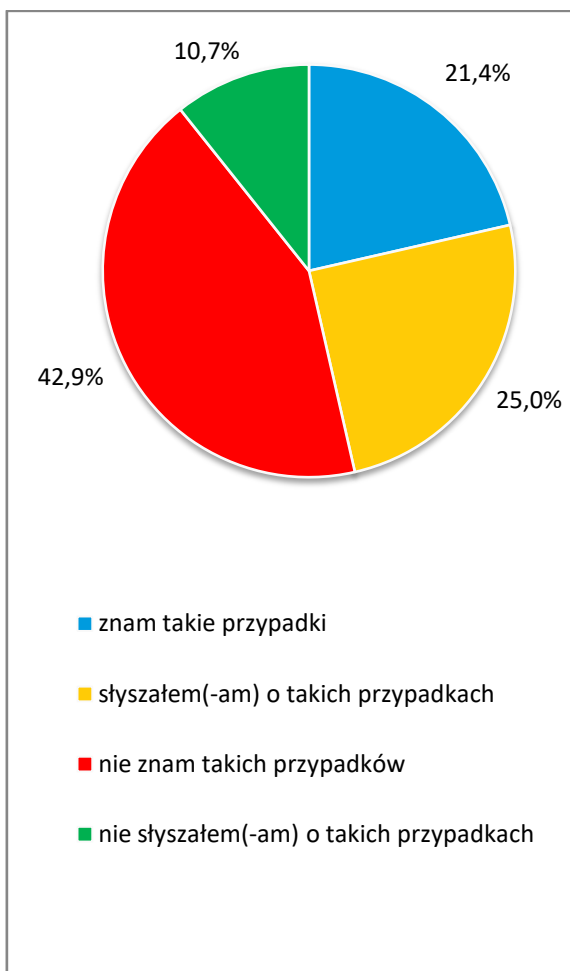
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli indywidualne skłonności do popadania w nałogi (28,4%), niezaradność życiową (20,9%) oraz bezrobocie i utratę pracy (19,4%).

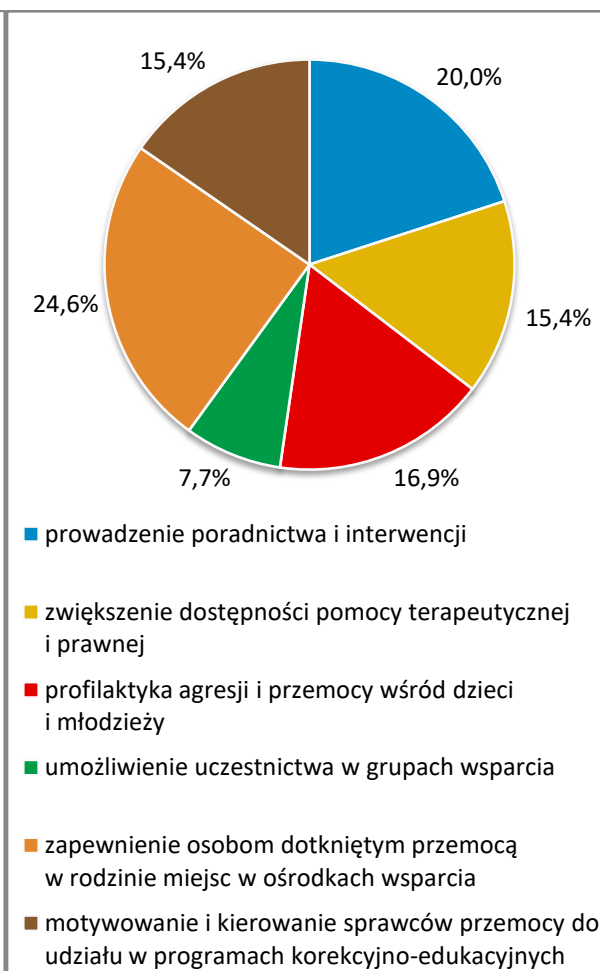
Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (29%), zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (24,6%) oraz terapeutycznej i rehabilitacyjnej (14,5%), a także wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych i klubów abstynenckich (11,6%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 46. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 47. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

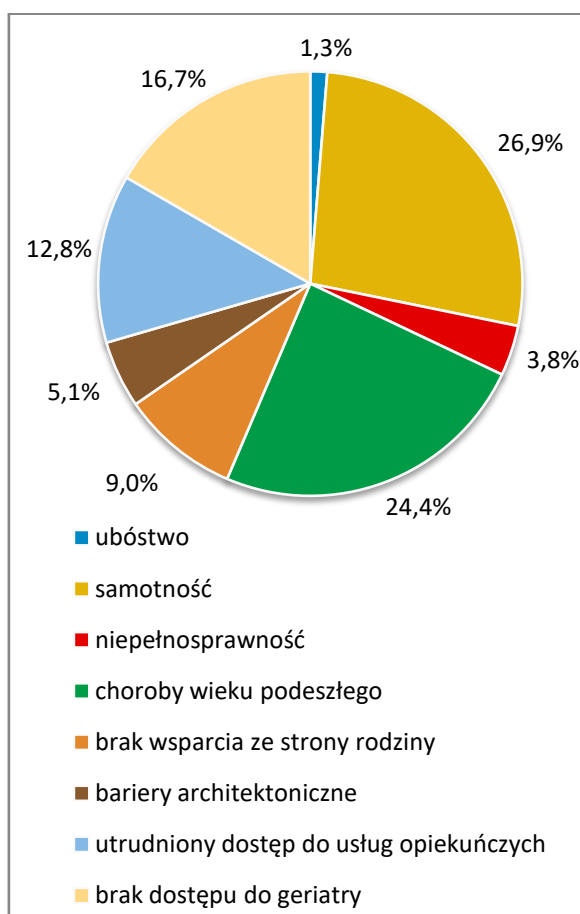
Większość badanych (łącznie 53,6%) stwierdziła, że nie zna przypadków przemocy w rodzinie w gminie lub o nich nie słyszała. Odmiennej zdania było w sumie 46,4% ankietowanych.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (24,6%), prowadzić poradnictwo i podejmować interwencje (20%), prowadzić

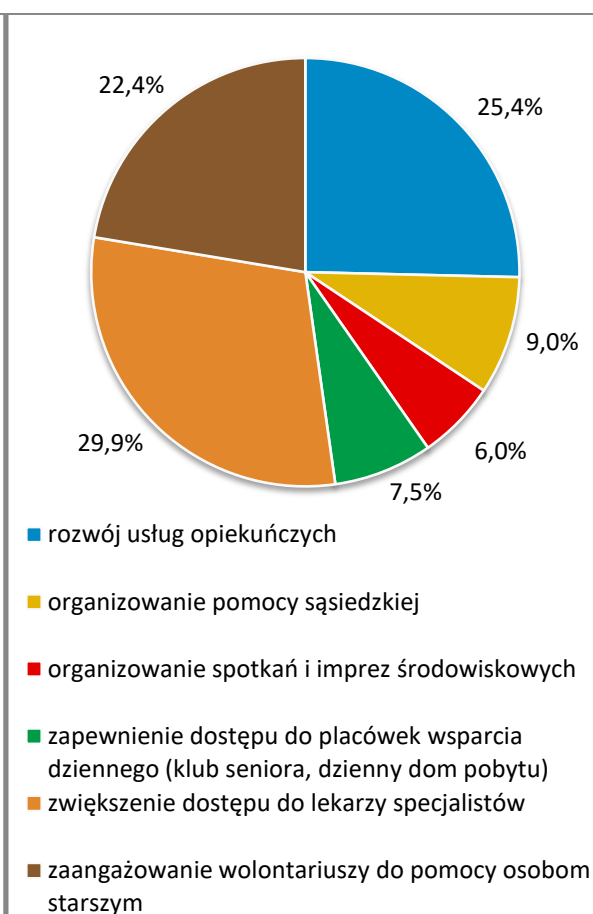
profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (16,9%), zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej oraz motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (po 15,4%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 48. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 49. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

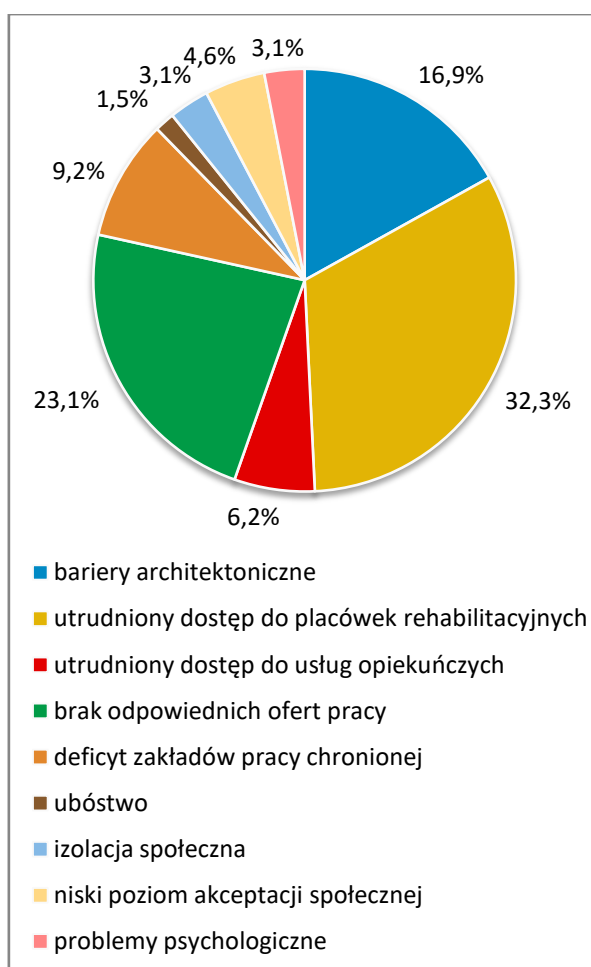
W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są samotność (26,9%) oraz choroby wieku podeszłego (24,4%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów

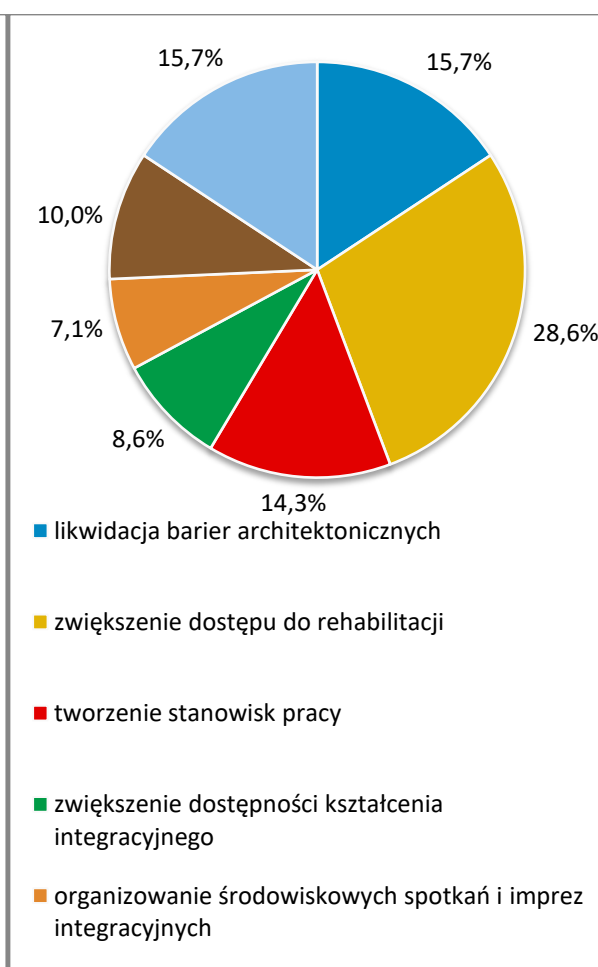
(29,9%), rozwój usług opiekuńczych (25,4%) oraz zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (22,4%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszym ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 50. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 51. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

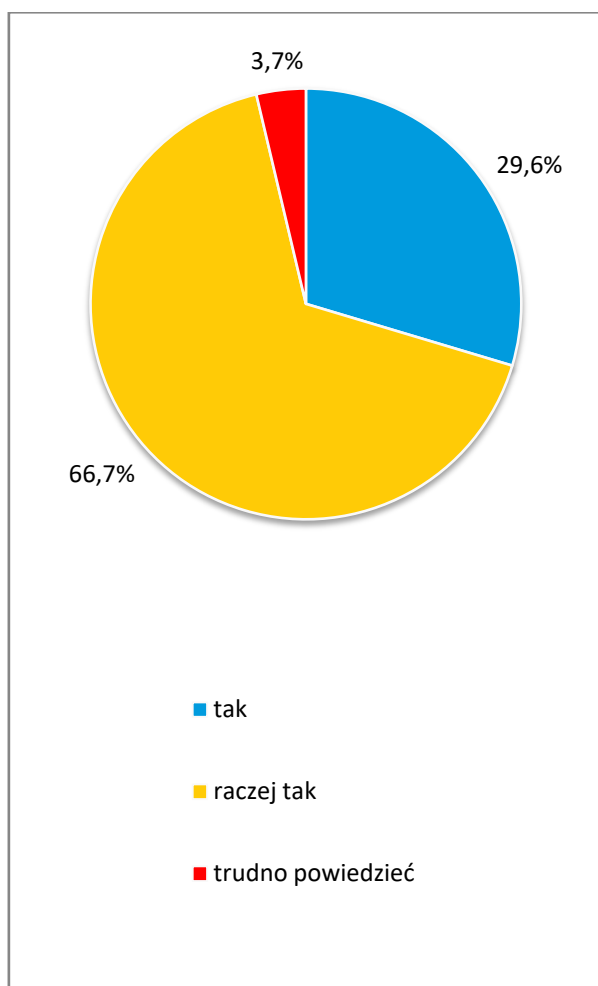
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (32,3%), brak odpowiednich ofert pracy (23,1%) oraz bariery architektoniczne (16,9%).

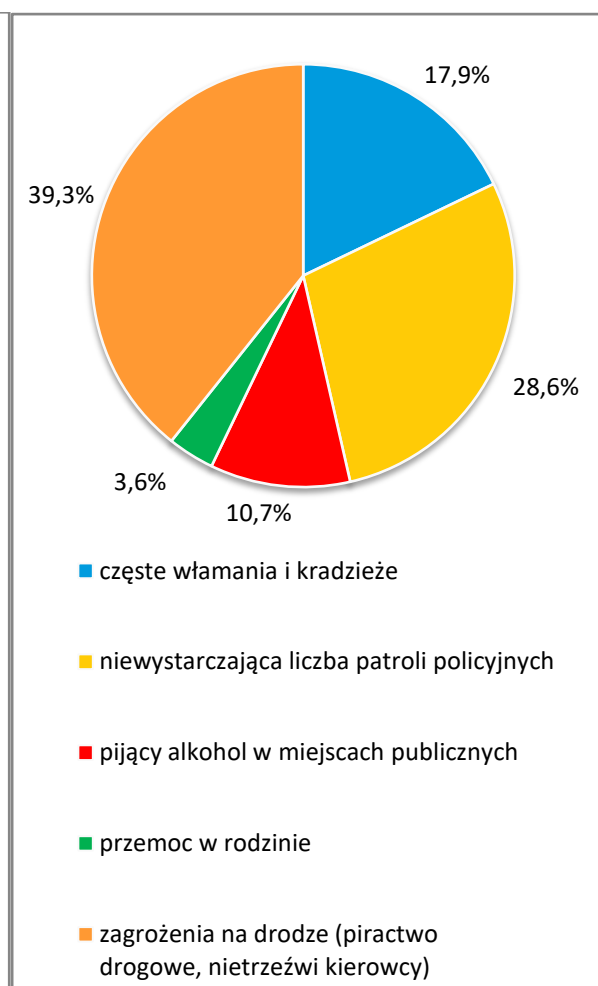
W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (28,6%), likwidowaniu barier architektonicznych i zapewnieniu dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej (po 15,7%) oraz tworzeniu stanowisk pracy (14,3%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 52. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

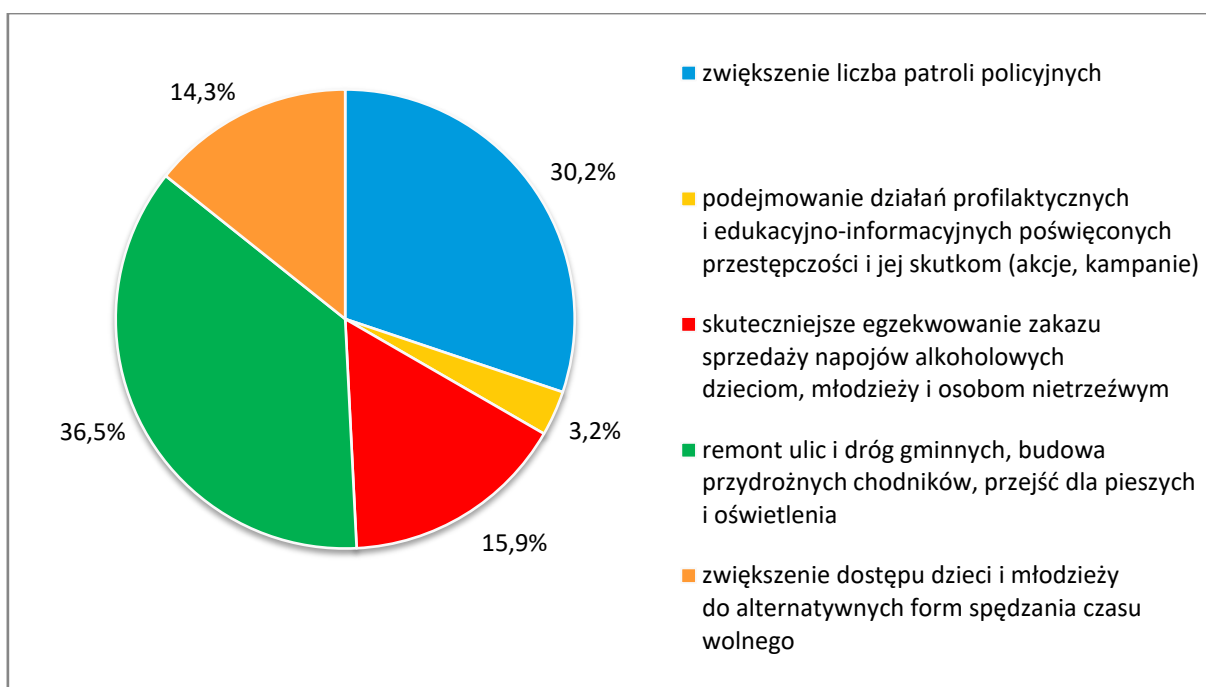

Wykres 53. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 54. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych (łącznie 96,3%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Nikt nie był odmiennego zdania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 39,3%), niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (28,6%) oraz częste włamania i kradzieże (17,9%).

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: remont dróg i ulic gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (36,5%), zwiększenie liczby patroli policyjnych (30,2%), skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (15,9%) oraz zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (14,3%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Mocne strony	Słabe strony
▪ możliwość zatrudnienia na lokalnym rynku pracy ▪ stosunkowo duży odsetek osób w wieku produkcyjnym ▪ potencjał intelektualny mieszkańców ▪ niski odsetek osób bezrobotnych ▪ upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ niewielka liczba osób korzystających z pomocy finansowej OPS-u ▪ brak problemu bezdomności w gminie ▪ prowadzenie efektywnej pracy socjalnej ▪ zapewnianie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ odpowiednia dostępność szkół podstawowych ▪ działalność Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej ▪ dostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego ▪ dobra dostępność opieki medycznej	▪ brak prac interwencyjnych i prac społecznie użytecznych ▪ słaba mobilność zawodowa i przestrzenna mieszkańców gminy ▪ nadal słabo rozwinięta komunikacja, słabość infrastrukturalna, mogąca zniechęcać do szukania pracy w strefie ekonomicznej ▪ deficyt podmiotów ekonomii społecznej w gminie ▪ nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych, w tym socjalnych ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ brak żłobka ▪ nieodpowiednia dostępność opieki przedszkolnej – zbyt krótki czas pracy placówek przedszkolnych ▪ brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadpodstawowym ▪ niewystarczający dostęp rodzin dotkniętych problemem uzależnień do

▪ zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ prowadzenie działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego ▪ działający Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ▪ stosowanie procedury „Niebieskie Karty” ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ prowadzenie profilaktyki starzenia się – upowszechnianie wiedzy na temat procesu starzenia się i jego konsekwencji ▪ podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ organizowanie usług opiekuńczych ▪ funkcjonowanie w gminie Dziennego Domu „Senior +” ▪ funkcjonowanie bazy rehabilitacyjnej w gminie ▪ możliwość skorzystania przez osoby starsze z opieki rodziny ▪ dobrze wykwalifikowana i podnosząca kwalifikacje kadra OPS-u ▪ dysponowanie odpowiednią do potrzeb liczbą pracowników socjalnych ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie; bieżący ich monitoring ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta i sprawnie działający system pomocy społecznej; wysokie standardy	pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej ▪ brak grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie ▪ ograniczony dostęp do opieki geriatrycznej ▪ niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych ▪ mała liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych ▪ brak dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ istnienie barier utrudniających niepełnosprawnym codzienne życie, w tym architektonicznych ▪ mała liczba organizacji działających w gminie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ▪ nierozwinięty wolontariat, m.in. brak wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu ▪ mały potencjał w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej ▪ brak punktu przyjęć dzielnicowego
---	---

świadczonego wsparcia ▪ kreatywność w odpowiedzi na nowe wyzwania w obszarze pomocy społecznej ▪ współpraca pomiędzy instytucjami ▪ rozpoznawalność w społeczeństwie dzięki funkcjonowaniu w małej społeczności lokalnej ▪ świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej ze strony władz gminy ▪ pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i ministerialnych ▪ podejmowanie współpracy z przedstawicielami kościoła	
Szanse	Zagrożenia
▪ aktywna promocja gminy i jej walorów ▪ rozwój turystyki i rekreacji, w tym agroturystyki ▪ promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy ▪ możliwość zagospodarowania terenów pod inwestycje ▪ duży potencjał inwestorów w regionie ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym z funduszy unijnych i ministerialnych ▪ promowanie wartości prorodzinnych ▪ wczesna profilaktyka poprzez wsparcie rodzin biologicznych ▪ udział w programach i projektach skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży; możliwość pozyskania na nie środków zewnętrznych ▪ wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów uzależnień i przemocy	▪ wyuczone bezrobocie ▪ starzenie się pracowników ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych i wykształconych, do większych ośrodków ▪ kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym ▪ rozpad więzi rodzinnych ▪ zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowego na jedno-lub dwupokoleniowe ▪ niewielka liczba osób wyleczonych z uzależnień ▪ duża dostępność napojów alkoholowych ▪ sprzedaż alkoholu nieletnim ▪ zagrożenie marginalizacją społeczną z powodu problemu uzależnień ▪ obojętność społeczna wobec alkoholizmu i przemocy

▪ promowanie zdrowego stylu życia ▪ tworzenie i realizowanie programów profilaktycznych ▪ zwiększenie poziomu egzekwowania prawa w zakresie problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie ▪ wzrost dostępności oferty terapeutycznej i specjalistycznej w regionie ▪ zaangażowanie rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi ▪ dalsze aktywizowanie osób starszych w strukturach Dziennego Domu „Senior +” ▪ wzrost społecznej akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych ▪ chęć pracowników OPS-u do udziału w kursach i szkoleniach ▪ wzmacnianie spójności społecznej i wspólnot lokalnych ▪ upowszechnianie otwartości, tolerancji oraz zwalczanie dyskryminacji i wykluczenia społecznego	▪ niechęć do ujawniania przemocy w rodzinach ▪ duże szkody społeczne związane z nadużywaniem alkoholu i stosowaniem środków psychoaktywnych ▪ dysfunkcje rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą, rzutujące na pozostałe obszary życia społecznego ▪ zwiększająca się liczba osób starszych ▪ niska aktywność osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin ▪ samotność, izolacja społeczna, dyskryminacja, marginalizacja i wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych ▪ różnice kulturowe między pokoleniami ▪ spadek liczby osób chętnych do pracy w strukturach pomocy społecznej ze względu na negatywny jej obraz kreowany przez media, a także duże obciążenie psychiczne w pracy ▪ popadanie przez pracowników pomocy społecznej w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej i nadmierna biurokracja ▪ wciąż niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej ▪ nadmierna biurokracja zniechęcająca do tworzenia nowych organizacji pozarządowych mogących wspierać społeczność lokalną ▪ poczucie braku wpływu jako przyczyna niskiej aktywności lokalnej i społecznej ▪ alienacja społeczna, indywidualizm, bierność ▪ niewystarczająca edukacja obywatelska ▪ przekonanie o nieingerowaniu w życie innych
---	--

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Sośnicowice pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- zwiastujący proces starzenia się społeczności lokalnej i zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności stały wzrost liczby osób starszych;
- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- dalsze wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji zawodowej oraz kontynuowanie działań na rzecz tworzenia w gminie nowych miejsc pracy;
- wspieranie rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zintensyfikowanie działań prozdrowotnych oraz zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie i zacieśnienie współpracy z sektorem obywatelskim.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2019-2027. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania:**
zapewnienie osobom starszym odpowiedniego wsparcia oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, minimalizowanie a także kompensowanie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej aktywności osób nią dotkniętych;

2. **Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej:** udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia;
3. **Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju:** wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy, oraz tworzenie w gminie nowych miejsc pracy;
4. **Wzmacnianie rodzin oraz tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju;
5. **Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
6. **Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego:** pogłębianie kompetencji pracowników sektora pomocy społecznej, wzmacnianie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Sośnicowice w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2027 jest ***skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, wzmacnianie rodzin oraz integrowanie społeczności lokalnej***. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania
Cele operacyjne	1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniego wsparcia oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej. 2. Minimalizowanie oraz kompensowanie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej aktywności osób nią dotkniętych.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia m.in. w postaci pracy socjalnej oraz pomocy pieniężnej i niepieniężnej. 2. Rozwijanie usług opiekuńczych w miarę występujących potrzeb. 3. Promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej. 4. Podejmowanie działań prozdrowotnych, w tym profilaktycznych, wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych m.in. poprzez dostęp do kultury, rekreacji, organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych m.in. w ramach Dziennego Domu „Senior +”. 6. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał. 7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. 8. Podejmowanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, a także z Kościołem.
Czas realizacji	Lata 2019-2027.
Realizatorzy	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Dzienny Dom „Senior +”, SPZOZ Miejsko-Gminny Ośrodek Zdrowia
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach, PEFRON, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, w tym Środowiskowy Dom Samopomocy w Knurowie, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej w Knurowie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, Kościół, społeczność lokalna.
Prognoza zmian	▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ wzrost liczby osób objętych działaniami na rzecz usprawnienia społeczności lokalnej.

Cel strategiczny 2.	Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej
Cele operacyjne	1. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie. 2. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Utrzymanie dostępności pomocy terapeutycznej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez działający w gminie Punkt Konsultacyjny oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie. 2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli. 3. Wspieranie działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie, w sytuacji wystąpienia takiej potrzeby. 4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 5. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
Czas realizacji	Lata 2019-2027.
Realizatorzy	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, SPZOZ Miejsko-Gminny Ośrodek Zdrowia, gminne placówki oświatowe.
Partnerzy w realizacji	Niepubliczne placówki ochrony zdrowia, placówki leczenia uzależnień, w tym Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień w Gliwicach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach,

	ośrodki wsparcia, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Gliwicach, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym organizacje udzielające pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, Kościół, społeczność lokalna.
Prognoza zmian	▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, ▪ dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, adekwatny do potrzeb, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.

Cel strategiczny 3.	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju
Cele operacyjne	1. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy. 2. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	1. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów, zawieranie z nimi kontraktów socjalnych. 2. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym. 3. Udzielanie przez OPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, 4. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, dalsza współpraca z Przyparafialnymi Zespołami Charytatywnymi Caritas. 5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy m.in. upowszechnianie ofert pracy, usług poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach. 6. Utrzymanie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, tworzenie nowych mieszkań socjalnych. 7. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, oferowanie terenów pod działalność gospodarczą (Aktywna Strefa Gospodarcza).

	8. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie infrastruktury turystycznej.
Czas realizacji	Lata 2019-2027.
Realizatorzy	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także Kościół, społeczność lokalna.
Prognoza zmian	▪ aktywizacja zawodowa, usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie, ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie.

Cel strategiczny 4.	Wzmacnianie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju
Cele operacyjne	1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji. 2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodzin. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny. 4. Kontynuowanie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin. 5. Zwiększenie dostępu do opieki przedszkolnej. 6. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży, m.in. poprzez utrzymanie służącej temu infrastruktury oraz dostosowanie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy, organizowanie wypoczynku. 7. Prowadzenie zajęć wyrównawczych, pomoc w nauce, przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.

Czas realizacji	Lata 2019-2027.
Realizatorzy	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne placówki oświatowe, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna
Partnerzy w realizacji	Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, m.in. udzielające pomocy rodzinom, dzieciom, młodzieży, a także zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu, rekreacji, Kościoł, społeczność lokalna.
Prognoza zmian	▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ efektywne wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, ▪ zwiększenie dostępu do opieki przedszkolnej, ▪ wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 5.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie
Cele operacyjne:	1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich. 2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Podejmowanie w gminie działań edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom. 2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policjantów. 3. Kontynuowanie współpracy m.in. z policją, sądami i kuratorami w celu przeciwdziałania przestępczości. 4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży zróżnicowanych form spędzania czasu wolnego. 5. Zapewnienie bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia.
Czas realizacji	Lata 2019-2027.
Realizatorzy	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne placówki oświatowe.
Partnerzy w realizacji	policja, kuratorzy i sądy, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna.
Prognoza zmian	▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ bezpieczniejsze drogi, mniejsza ilość wypadków komunikacyjnych.

Cel strategiczny 6.	Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego
Cele operacyjne:	1. Rozwijanie sektora pomocy społecznej. 2. Wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Podnoszenie kompetencji przez kadrę Ośrodka Pomocy Społecznej m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach, kursach, superwizji. 2. Dalsze zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny. 3. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych – samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 3. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.
Czas realizacji	Lata 2019-2027.
Realizatorzy	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej
Partnerzy w realizacji	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Prognoza zmian	▪ Dostosowanie kompetencji kadry pomocy społecznej do bieżących potrzeb, przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ rozwój aktywności mieszkańców, ▪ efektywna współpraca z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sośnicowice na lata 2019-2027 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,

- Program Współpracy Gminy Sośnicowice z Organizacjami Pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Miejską i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert). Wśród obecnie obowiązujących należy wymienić:

- Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Program „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020”,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020,
- Program Wieloletni „Senior+” na lata 2015-2020,
- Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sośnicowice na lata 2019-2027 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu m.in. następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa;

- środki finansowe z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych, oraz inne źródła.

Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 17. Ramy finansowe strategii w latach 2019-2027

L.p.	Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki społecznej
1	2019	9 586 116 zł
2	2020	9 586 116 zł
3	2021	9 586 116 zł
4	2022	9 586 116 zł
5	2023	9 586 116 zł
6	2024	9 679 185 zł
7	2025	9 679 185 zł
8	2026	9 679 185 zł
9	2027	9 679 185 zł

Źródło danych: Opracowanie własne OPS

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach poprzednich wynikającą z oceny zasobów pomocy społecznej, przy uwzględnieniu ryzyk finansowych takich jak np.: zmiana przepisów w zakresie pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, inflacja oraz zmian demograficznych.

W roku 2017 wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej (zadania własne i zlecone) wyniosły 8 901 404zł, a w 2018 roku 9 306 909zł. Na lata 2019-2023 przyjęto 3% wskaźnik wzrostu w skali roku wydatków na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej w stosunku do roku poprzedniego (2018), a na lata 2024-2027 przyjęto 4% wskaźnik wzrostu w skali roku (w stosunku do roku 2018).

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest procesem, w którym zaangażowane powinny być wszystkie podmioty działające w obszarach objętych strategią. Istotnym elementem realizacji założeń i celów strategii jest monitoring jej wdrażania.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowania działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów. Prowadzony monitoring zmieniających się potrzeb, a także problemów społecznych umożliwi dostosowanie usług publicznych do zmieniających się okoliczności. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto uzyskane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii. Zebrane informacje w ramach monitoringu i ewaluacji odpowiedzą na pytania czy i do jakiego stopnia cele strategii są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana co dwa lata w formie raportu monitoringowego. Będzie on zawierał ocenę wdrożenia zapisów strategicznych, oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii. Raport powinien być przekazywany do Burmistrza Sośnicowic w drugim kwartale kolejnego roku realizacji strategii za dwa lata poprzednie.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz Sośnicowic może powołać zespół zadaniowy, w skład którego oprócz pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej mogą wejść przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- liczba osób z gminy korzystających z dziennego domu,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej.

Cel strategiczny 2.:

- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną,
- liczba osób/rodzin objętych wsparciem psychologicznym, oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych

Cel strategiczny 3.:

- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób/rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba rodzin objętych świadczeniem wychowawczym i świadczeniem „Dobry Start”,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,

- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny 4.:

- liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba dzieci/młodzieży, którym przyznano stypendia i zasiłki szkolne.

Cel strategiczny 5.:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 6.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych w gminie w tym funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych.

SPIS TABEL I WYKRESÓW**Tabele:**

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2015-2017 ...	19
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie	25
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie	28
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	28
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie	29
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych ..	36
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.....	39
Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w 2017 roku.....	42
Tabela 9. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2017 roku.....	44
Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2015-2017.....	45
Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2015-2017.....	49
Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017	52
Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017	53
Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie.....	54
Tabela 15. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	54
Tabela 16. Organizacje pozarządowe w gminie	56
Tabela 17. Ramy finansowe strategii w latach 2019-2028.....	86

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2014-2016	16
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2014-2016	17
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016	18
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2015-2017.....	18
Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie	20

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2014-2016.....	21
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku	21
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*	22
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2015-2017	22
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie gliwickim, w województwie śląskim i w kraju w latach 2015-2017 (w %)	23
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawiania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia	24
Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2017 roku	31
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2017 roku	31
Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2017 roku	31
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	33
Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	33
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	34
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	34
Wykres 24. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez MZON w Gliwicach do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2015-2017	35
Wykres 25. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2015-2017	37
Wykres 26. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w 2017 roku	38
Wykres 27. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia	46
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie ..	46
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne	47
Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne	47
Wykres 31. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)	48

Wykres 32. Warunki życia w gminie	59
Wykres 33. Problemy najczęściej dotyczące mieszkańców gminy	60
Wykres 34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	61
Wykres 35. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	62
Wykres 36. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	62
Wykres 37. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	63
Wykres 38. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	63
Wykres 39. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	64
Wykres 40. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	64
Wykres 41. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie.....	65
Wykres 42. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?.....	65
Wykres 43. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	66
Wykres 44. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy.....	67
Wykres 45. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?.....	67
Wykres 46. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie.....	68
Wykres 47. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	68
Wykres 48. Problemy najczęściej dotyczące osoby starsze z gminy.....	69
Wykres 49. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	69
Wykres 50. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy....	70
Wykres 51. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	70
Wykres 52. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	71
Wykres 53. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	71
Wykres 54. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	72